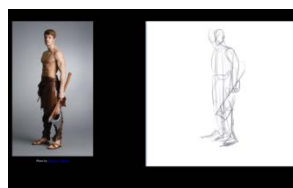

Webbaserade kollegor, vad säger ni?

En receptionsstudie kring videolektioner som bildpedagogisk resurs

Web-based colleagues - A reception study of video tutorials as educational resource for art education

Julia Therén

Konstfack, Institutionen för bildpedagogik

Läroartutbildning, inriktning Medier och Lärande, vt 2014

Examensarbete 30 hp, skriftlig del

Handledare: Ola Abrahamsson

Handledare gestaltning: Maria Hammar Tuross

Opponent: Josefhine Olsson Forsström

Datum för examination: 2014-05-27

ABSTRAKT

Som blivande bildlärare har jag i detta examensarbete intresserat mig för hur jag kan använda mig av den stora resursbank av webbaserade videolektioner som visar bildskapande tekniker. Bildämnet är oerhört brett och komplext när eleverna ska lära sig skapa med olika bildtekniker och material, analysera och vara uppmärksam på sin egen process. Att det på internet finns mängder av videoklipp som kan visa varierande sätt att lösa en uppgift och använda sig av en teknik kan verka revolutionerande för en bildlärare som ska hjälpa en hel klass elevers frågor under 60 min. En intressant fråga som kommer med detta är vad som egentligen visas och sägs i dessa videor och hur eleverna tolkar och därmed lär sig av dem.

Jag har därför fokuserat innehållet i videorna och hur det avkodas med frågeställningen: Hur avkodas webbaserade videolektioner för bildundervisning och hur skiljer sig olika användares avläsningar?

Genom intervjuer med fyra informanter i gymnasiet år 3 samt en vuxen ekonomistudent har jag fått syn på vad som kan vara viktigt i skapandet av videolektioner för att vinna förtroende och hålla kvar tittarens uppmärksamhet.

Jag har använt mig av Stuart Halls modell för encoding/decoding (kodning och avkodning) för att se hur informanterna avkodar innehållet i enlighet med hur jag tolkat att avsändaren av videolektionen har kodat in olika budskap i videon. Jag har också använt mig av teorier om retorik för att förstå varför det är viktigt att se personen som talar i videon.

Undersökningen har också visat att genuskonstruktioner följer traditionella mönster i videolektioner på nätet och att detta har konsekvenser för avkodningen och för intresse, känsla av tillhörighet och fokus hos tittaren. Detta har jag undersökt i gestaltningsarbetet där jag utifrån två videolektioner tagna från internet har skapat ett tredje videoklipp där jag satt samman olika visuella tecken från de två ursprungsklippen. I det tredje, sammansatta klippet har tecknens betydelser förskjutits på olika sätt, främst genom att traditionella genuskonstruktioner har problematiserats.

Nyckelord: Avkodning, bildpedagogik inkodning, mediereception, retorik, tutorial, videolektion,

Engelsk titel: Web-based colleagues - A reception study of video tutorials as educational resource for art education.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Inledning.....	4
1.1	Introduktion	4
1.2	Bakgrund	4
1.3	Syfte.....	6
1.4	Frågeställning	6
1.5	Empiri	6
1.5.1	Receptionsstudier och textanalyser	6
1.5.2	Videolektioner	7
1.6	Urval och avgränsning.....	9
1.6.1	Val av lektionsvideor	9
1.6.2	Informanter.....	10
1.6.3	Urval av videor i den gestaltande undersökningen	10
1.7	Metod.....	10
1.7.1	Förberedelser för intervjuer.....	11
1.7.2	Forskningsetik	11
1.7.3	Platser för intervjuer.....	12
1.7.4	Intervjuer	12
1.7.5	Analys av videolektioner.....	15
1.7.6	Gestaltande undersökning	16
1.8	Teori och tolkningsram.....	17
1.8.1	Socialsemiotik och utvidgat textbegrepp	17
1.8.2	Kodning och avkodning	18
1.8.3	Retorik.....	19
1.8.4	Diskursbegreppet.....	20
1.9	Tidigare forskning	20
1.9.1	Publik- och receptionsstudier	20
1.9.2	Tidigare forskning om videolektioner.....	22
1.9.3	Publicerings-sajten Youtube	22
1.9.4	Genusstudier.....	23
2	Bearbetning och analys	24
2.1	Textanalyser av videolektioner.....	24
2.1.1	Screenprint	24
2.1.2	Gesture Drawing	25
2.1.3	Adobe-videorna.....	27
2.2	Analys av intervjuer.....	28
2.2.1	Uppmärksamhet på innehåll.....	28

2.2.2	Vikten av personligt inslag i videon.....	30
2.2.3	Kvalité och Youtube-diskurs.....	31
3	Tolkning och resultat.....	35
3.1	Avkodning utifrån könstillhörighet	35
3.2	Olika avkodning av kvalité och ”professionalitet”	37
3.3	Varierade fokus och intertextuella referenser.....	37
3.4	Varför ”det personliga” i videon är så viktigt.....	38
3.5	Gestaltande undersökning.....	38
4	Slutdiskussion.....	40
5	Källförteckning.....	43
5.1	Indirekta referenser:.....	44
5.2	Internetkällor	44
5.3	Länkar till videolektioner i intervjuer.....	45
5.4	Länkar till videolektioner i gestaltningen:.....	46

1 Inledning

1.1 Introduktion

Tänk dig ett klassrum med 15 elever som arbetar med film vid var sin dator. Tänk dig att du, tio minuter efter en genomgång, har 10 händer uppe i luften som väntar på hjälp. Inte för att du har varit otydlig i genomgången, utan för att lusten att upptäcka allt det man kan göra med hjälp av mjukvaran är så stor att eleverna har börjat experimentera på egen hand och kanske gått händelserna i förväg. Tänk dig då att du har tio sakkunniga personer i rummet, var och en med sitt sätt att förklara mjukvaran, och svara på frågor. Ett drömscenario som verkar omöjligt med skolans budget. Denna uppsats handlar om att släppa in personer via webben som visar, förklarar och delar sina erfarenheter genom videolektioner, samt vad som samtidigt passerar via mellansnack, bildmaterial och annan text i en videolektion.

1.2 Bakgrund

När jag som lärarstudent har stått inför en undervisningssituation liknande den ovanstående har jag har i vissa fall själv spelat in tutorials, dvs. webbaserade videolektioner, där eleverna kan följa steg för steg hur det redigeringsprogram de ska använda sig av fungerar. Videolektionerna har jag lagt upp på skolans datornätverk så att eleverna lätt kan komma åt dem även utanför klassrummet. Att använda mig av videolektioner från nätet ser jag som en stor resurs för mig som lärare eftersom det för med sig lösningar på många vanliga problem i undervisningen. Elever som har svårt att koncentrera sig kan se videon flera gånger, spola fram och tillbaka och på så sätt förstå den i deras eget tempo. Jag ser också fördelar i att jag som pedagog istället för att upprepade gånger förklara tekniska frågor kring de programvaror eller verktyg vi använder kan prata mer kring den aktuella bilduppgiften. Samtal om historiskt perspektiv, uttryckssätt, idé och metoder får mer plats på lektionen och jag får mer tid att hjälpa elever som fastnat i sin process.

Min syn på problemet med alltför stort fokus på undervisning av programvara och tekniska praktikaliteter i bildundervisningen stöds av pågående forskning. Catrine Björck, forskare i utbildningsvetenskap med inriktning mot bildpedagogik vid Stockholms universitet, har

skrivit en avhandling om lärares arbete med datorer i bildundervisningen.¹ Hon menar att lärarnas samtal med eleverna handlar mindre om innehåll och mer om praktiska och tekniska frågor, vilket kan bli ett problem eftersom bildsamtalet avstannar. Studien visar att lärarna inte heller använde bildbegrepp när de samtalade med eleverna i den datorbaserade bildundervisningen. Istället kommenterades elevernas arbeten med uttryck som ”coolt” och ”nu har ni skojat till det”.² Björck menar att eftersom det är så lätt att byta ut bildelement i en bild med datorprogram, uteblir diskussionen om varför till exempel en bakgrund ska bytas ut. Istället visar läraren hur ändringen ska göras tekniskt. Här kommer tanken om att eleven själv kan lära sig om tekniska lösningar genom internet och videolektioner in. Att lära sig av en video hur man till exempel ändrar färgerna i en del av en bild ger utrymme för läraren att fråga varför bilden ska ändras och ha en diskussion om komposition istället för om relativt enkla tekniska problem och lösningar.

En del av skolans uppdrag är att främja elevers kunskaper i att själva söka och vara kritiska till olika typer av information samt att låta elever vara delaktiga i utformningen av sin undervisning, och där kan sökandet efter kunskap genom videolektioner passa in.³

Eftersom det finns ett brett utbud av videolektioner med avsändare från hela världen finns det också en chans att visa en större variation av ”kunskapsproducenter”.

En kritisk invändning till allt tal om nyttan av videolektioner kan vara frågan om vilka instruktionsvideor som ska ersätta lärarens tekniska instruktioner. Att skapa instruktionsvideor kräver en del tid och den tekniska utvecklingen går fort, så att spela in nytt eget material varje år blir knappast möjligt i ett pressat lärarschema. Internet erbjuder ett stort utbud av videolektioner, vilket kan ge svårigheter att veta vad man ska välja som material.⁴

När jag har velat använda mig av denna enorma materialbank har jag kommit fram till att jag vet för lite om hur dessa instruktionsvideor används, läses eller avkodas. Om dessa videos ska användas i undervisningen bör det svara mot skolans uppdrag att “aktivt främja alla elevers lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning”.⁵ Jag måste alltså titta lite närmare på

1 Björck, Catrine (2014) *Klicka där! En studie om bildundervisning med datorer*, Stockholm: Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap, Stockholms universitet.

2 Leif Mathiasson (2014) *Det visuella försvinner i tekniken*, artikel i *Lärarnas Nyheter* ur *Uttryck*, 2013-10-28.

3 Läroplanen för grundskolan, kap 1 s. 4.

http://modersmal.skolverket.se/portugisiska/images/stories/portugisiska/pdf/Lgr11_kap1_2.pdf, 2014-06-12.

4 Sökning www.google.com “tutorials photoshop elements 12” 2014-02-20 gav över 5 miljoner träffar.

5 Skolverket,

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/vardegrundsarbetet/likabehandling/likabehandling-1.198559>.

vad som egentligen påstås i dessa videolektioner och hur det tas emot av eleverna om de ska kunna bli mina ”webbaserade kollegor”.

1.3 Syfte

Syftet med denna undersökning är att få kunskap om hur webbaserade videolektioner för bildundervisning avläses/avkodas och hur olika användares avläsningar skiljer sig.

Genom undersökningen vill jag skapa fördjupad kunskap om videolektioner och förståelse för vad som visar sig viktigt i avkodningen. Förhoppningen är att detta i förlängningen skall göra det lättare att kunna skapa ett urval av videolektioner för olika syften och målgrupper i undervisningen.

1.4 Frågeställning

Hur avkodas webbaserade videolektioner för bildundervisning och hur skiljer sig olika användares avläsningar?

1.5 Empiri

1.5.1 Receptionsstudier och textanalyser

Undersökningen består av material på två nivåer; receptionsstudien av videolektioner, samt textanalyser av dessa videolektioner.

Tyngdpunkten ligger på receptionsstudien och analysen av denna. Receptionsstudien grundar sig på intervjuer med fem informanter som tagit del av videolektioner. Intervjuerna har transkriberats för analysarbetet och ett urval av intervjufrågorna har lagts som bilagor.

För att kunna analysera receptionsstudierna och i enlighet med mitt syfte att skapa fördjupad kunskap om videolektioner har jag gjort enklare textbeskrivningar och analyser av de videolektioner som informanterna fick kommentera. Begreppet ”text” innebär här inte skriven text utan kan med Simon Lindgren, professor i sociologi, förstås som en blandning av olika yttringar, till exempel en rocklåt eller ett videoklipp.⁶ Jag återkommer till en närmare beskrivning av textbegreppet i avsnittet Teori och tolkningsram.

6 Lindgren, Simon (2009) *Populärkultur – teorier, metoder och analyser*. Malmö: Liber s. 14.

1.5.2 Videolektioner

*Screenprint:*⁷

Videon som jag kort kallar Screenprinting-videon visar "David" från Anthem Screen Printing & Supplies som gör screentryck. Videon är 5:40 min lång med

Fig. 1 Bild ur videon *Screenprint*

Fig. 2 David i videon *Screenprint*

hardcore punk-musik i bakgrunden, språket är engelska. Den har 139 828 visningar på Youtube.com (i fortsättningen Youtube).

*Gesture drawing:*⁸

I denna video berättar "Syra" för tittaren om sitt sätt att fånga olika gester eller kroppsställningar genom en sorts kroki i redigeringsprogrammet Photoshop.

Fig. 3 Bild ur videon *Gesture Drawing*

Fig. 4 Bild ur videon *Gesture Drawing*

Videon är på engelska med lugn musik i bakgrunden. Den är 20:13 min lång, har 171 742 visningar på Youtube.

*Adobe-videorna:*⁹

I Adobe-videorna visar oss "Julianne Kost" i Adobe Tv olika funktioner i Photoshop. Videorna är på engelska utan musik, runt 10 min långa, har 5481 visningar på Youtube.

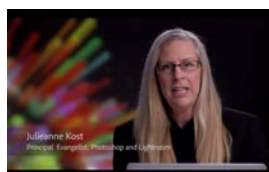

Fig. 5 Bild ur *Adobe-videorna*

Fig. 6 Bild ur *Adobe-videorna*

7 *The Ultimate Screen Printing Tutorial by Anthem Screen Printing*, <https://www.youtube.com/watch?v=hcixksLknbw>.

8 Länk till videon: <http://www.youtube.com/watch?v=xmiwGm32dXU>.

9 Länkar till videorna: <http://tv.adobe.com/watch/the-complete-picture-with-julianne-kost/linked-smart-objects-in-photoshop-cc-142/>, <http://tv.adobe.com/watch/the-complete-picture-with-julianne-kost/julianne-top-5-features-for-photographers-in-photoshop-131-exclusively-for-creative-cloud-members/>, <http://tv.adobe.com/watch/creative-cloud-for-photographers/adobe-photoshop-cc-favorite-features-for-photographers/>.

*Adding Plaster:*¹⁰

I videon *Sculpture: Adding Plaster to Wired Amature*, kort *Adding Plaster*, visar Kari Wilsons hur man bygger upp en stålkonstruktion som grund för en skulptur. Videon visar hennes händer när hon arbetar med ekorr-skulpturen samtidigt som hon beskriver förloppet. Videon är på engelska utan musik, 5.16 min lång och har 4314 visningar på Youtube.

Fig. 7 Bild ur videon *Adding Plaster*

*Jen Mills:*¹¹

Videolektionen ”Jen Mills uses plaster press molds to make sculptural forms”, kort *Jen Mills*, är egentligen mer en

Fig. 8 Jen Mills i *Jen Mills*-videon

Fig. 9 Bild ur *Jen Mills*

demonstrationsvideo än en videolektion. I videon visar ”Jen Mills” från Steward Park Clay Studio hur man kan använda vardagsföremål, i detta fall en ituskuren bestickhållare, för att forma lera till en ny, sammansatt form. Videon är utan tal, ackompanjeras av jazzmusik av okänd artist, är 1:40 lång och har 4860 visningar på Youtube.

*Markeringar*¹²

I denna video visar läraren ”Joakim Holmberg” från Lerums Gymnasium hur man gör markeringar i Photoshop. Under hela videon finns en liten ruta som visar läraren samtidigt som tittare kan följa stegen i bildredigeringen. Videon är utan musik, på svenska, 29:41 min lång och har 272 visningar på Youtube.

Fig. 10 Bild ur *Markeringar*

Fig. 11 Bild ur *Markeringar*

10 Länk till videon: <http://www.youtube.com/watch?v=UGaLHyaKLew>, sökning senast 2014-06-14.

11 Länk till videon: <http://www.youtube.com/watch?v=X6wf5mCoMNo>, sökning senast 2014-06-14.

12 Länk till videon: http://www.youtube.com/watch?v=qmKH_rt6p0o, sökning senast 2014-06-14.

1.6 Urval och avgränsning

Min sökning efter videolektioner att undersöka har skett ungefär så som jag tänker mig att de flesta internet-användare gör när de söker kunskap på nätet; genom google-sökningar, vidareklickande och snabba utvärderingar av titel, presentationsbild och antal visningar, för att sedan spara länkar till att titta närmre på.

1.6.1 Val av lektionsvideor

Alla instruktionsvideor i undersökningen är bildundervisnings-relaterade, detta grundat på mitt syfte att kunna använda mig av det jag lär mig genom undersökningen i mitt framtida yrke som bildpedagog.

Jag har i min bakgrundstext tagit upp komplicerade programvaror som exempel på ett område som kan vara bra att förklara genom videolektioner. Men jag vill inte begränsa mig till att undersöka endast dessa typer av instruktionsvideor. I alla typer av genomgångar i ett klassrum kan elever ha svårt att hänga med eller vara frånvarande och jag vill se om jag kan använda mig av instruktionsvideon som ett moment bland flera i alla typer av bilduppgifts-genomgångar. Därför har jag ett urval av olika tekniker, såsom lektioner i screen-tryck och Photoshop.

Det första jag la märke till var att sökningsresultatet begränsades betydligt om jag sökte på svenska istället för på engelska. Inom digitala verktyg såsom Photoshop och filmredigeringsprogram finns många svenska videolektioner, men urvalet blir snart tunt när det gäller analoga tekniker. Därför valde jag att söka både på svenska och engelska och välja mitt material utefter andra kriterier än språk.

Jag valde ett antal olika genrer av videolektioner med förhoppningen att de skulle appellera till olika informanter på olika sätt. En varierad genre-representation har alltså setts som viktigt men även en varierande representation av ålder, kön och etnicitet hos de som medverkar i videorna. Detta för att se om informanterna lägger betydelse vid detta eller inte.

Mitt fokus kommer att ligga på det visuella materialet i och runt omkring videolektionerna men jag vill använda mig av ett utvidgat textbegrepp som även inbegriper tal. Ur tal uppstår bilder som blir en del helhetsintrycket av videorna jag undersöker. Därför kommer även tal inbegripas i mina analyser.

Jag har valt att inte specifikt analysera rummet där instruktionsvideorna spelades upp, eftersom jag genomförde intervjuerna i relativt ”neutrala” rum. Med neutral menar jag här

avskilda rum med avsaknad av uppmärksamhetskrävande moment som till exempel bilder, musik, andra människor. Däremot kommer jag att kommentera betydelsen av det ”neutrala” rummet (och om det verkligen är så neutralt) för intervjusituationen och läsningen av instruktionsvideon.

1.6.2 Informanter

Mina informanter består av fyra gymnasieelever samt en 32-årig ekonomistudent.

Urvalet blev att intervjua gymnasieelever från årskurs 3 på inrådan av deras lärare då de var någorlunda vana vid att jobba med tutorials. Tre av eleverna kommer från estetiska programmet med inriktning bild, och en från samhällsvetenskapliga programmet.

Den 32-åriga ekonomistudenten var min ”testperson”, men i efterhand har jag inkluderat även den i mitt material för att få en variation av bakgrund och ålder hos mina informanter.

1.6.3 Urval av videor i den gestaltande undersökningen

I min gestaltande undersökning har jag använt mig av ett stort antal videoklipp från Youtube som material för att undersöka vad olika tecken i videon visar om avsändaren eller personen som medverkar i videon. Jag valde slutligen ut sex videoklipp som jag använde i gestaltningen och klippte ihop med egna filmade klipp. Eftersom gestaltningen skulle visas på den årliga vårutställningen på Konstfack i Stockholm var jag tvungen att förhålla mig till upphovsrättsliga lagar och har därför valt videoklipp från Youtube som har en Creative Commons-licensering som säger att videon får bearbetas och delas.¹³ Videorna *Screenprint* och *Adding plaster* har jag fått skriftliga tillstånd från avsändarna att använda i min gestaltning. Internetlänkar till alla videor finns i avsnitt 5.4.

1.7 Metod

Startpunkten för detta examensarbete var att själv börja undersöka vad det var jag var intresserad av gällande videolektioner. Jag tittade på instruktionsvideor, följde dem med syfte att lära mig det som lärdes ut, observerade och tecknade ned mina tankar och upplevelser. Ofta tittade jag så länge som jag märkte att jag kunde behålla uppmärksamheten, och när jag märkte att mina tankar började vandra åt andra håll, tog jag en paus och skrev ned mina

Se <https://support.google.com/youtube/answer/2797468>, senast besökt 2015-02-03.

reflektioner. Jag märkte vissa återkommande mönster i mitt tittande och i mina tankar, och detta skapade en nyfikenhet för om andra kunde ha liknande upplevelser och tankar.

1.7.1 Förberedelser för intervjuer

Inför intervjutillfällena använde jag mig av mina kurskamrater för att diskutera olika intressefokuser och möjliga frågor till informanterna. Vi berörde allt från normer och representationer till faktiska intervjufrågor som “- Betalar du för tutorials?”.¹⁴ Genom dessa diskussioner och genom reflektioner av eget användande av videolektioner kom jag fram till att det var avkodningen som intresserade mig mest.

1.7.2 Forskningsetik

Intervjuerna har utförts enligt de fyra huvudkrav som finns beskrivna i Vetenskapsrådets skrift *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.¹⁵ Tre av huvudkraven, informationskravet, samtyckeskravet och konfidentialitetskravet visas nedan i min beskrivning om min kontakt med informanterna. Det fjärde kravet som gäller att inte nyttja information för annat ändamål än forskning uppfylls också då materialet i form av intervjuer endast behandlas i detta examensarbete.

Tre av informanterna fick jag kontakt med genom deras lärare per mejl där jag förklarade kort att undersökningen skulle handla om videolektioner och att jag behövde informanter. Vid mitt första möte med de tre informanterna presenterade jag mig, förklarade syftet med min undersökning och hörde mig för om det var någon som skulle vara intresserad av att intervjuas. Två informanter var intresserade och en tredje kunde ställa upp även om hon undrade om hon kunde komma med någon information då hon endast ”tittade” på videolektioner och alltså inte ansåg sig använda dem till något. De fick information om att all data skulle hanteras konfidentiellt enligt konfidentialitetskravet och att de när som helst kunde avbryta sitt deltagande. Jag fick deras telefonnummer och vi kom överens om att höras vidare om tid för intervju.

14 Seminarium på Konstfack den 2014-02-20.

15 Forskningsetiska principer för humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning, <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> 2014-06-14.

En fjärde informant kontaktade jag per telefon och en femte via en sms-konversation och i båda konversationerna förklarade jag syfte, vilken typ av undersökning och informerade om konfidentialitet, frivillighet och tillvägagångssätt (intervju med videoinspelning).

Alla informanternas namn, Stian, Joen, Olof, Miranda och Marja, är fingerade.

1.7.3 Platser för intervjuer

Jag har genomfört mina intervjuer på tre ställen: i en skola, på ett café och i ett hem. Alla platserna var relativt ostörda av andra ljud och människor. Att använda avskilda rum för intervjuerna skulle kunna ses som ett problem, eftersom omgivningen enligt ett sociosemiotiskt perspektiv är betydelsefull för avkodning och för vad informanterna svarar. Gillian Rose, professor i kulturgeografi och forskare inom visuella kulturer hänvisar till medieforskaren Anna McCarthy och beskriver hur socialsemiotiken inte bara tittar på en annons för att se dess effekt på läsaren. Socialsemiotiken tar även hänsyn till omgivningen, i vilken situation och kontext annonsen är läst, till exempel i ett väntrum.¹⁶ Men då jag inte är ute efter enbart klassrumssituationer utan mer generellt intresserad av avkodning av tutorials oavsett omgivning, kan jag bortse från denna invändning. Lärande kan ske i klassrummet, i en korridor, hemma eller på tunnelbanan, och det är inte mitt syfte att i detta arbete undersöka hur omgivningen påverkar avkodningen.

1.7.4 Intervjuer

Den första intervjun jag genomförde var menat som en "testintervju". Informanten fick se en av de videolektioner som de andra informanterna skulle få se. Intervjun gick till ungefär på samma sätt som jag kommer beskriva nedan med de andra informanterna. Den enda betydande avvikelserna var att denna första informant fick följa en videolektion genom att göra det som visades (skissteknik) samtidigt som hon tittade på videon. I magisterstudenten Peter Kalanders undersökning om användandet av tutorials kom han fram till att yngre elever (år 1 i gymnasiet) som inte var vana vid att använda videolektioner ofta kopierade rakt av det som gjordes i videon, eftersom de följde det som gjordes direkt eller steg för steg. Äldre elever (år 2-3 i gymnasiet) som hade lite mer vana vid denna typ av undervisning tittade istället genom

¹⁶ Rose, Gillian (2012) *Visual methodologies: an introduction to researching with visual materials* London: Sage, s. 138.

hela videon först och försökte sedan göra något eget av det som de hade lärt sig.¹⁷ Med stöd i detta valde jag senare att låta mina informanter, som tillhörde kategorin ”äldre” elever i år 3 i gymnasiet, se hela videon utan att ha krav på sig att samtidigt prestera något.

Intervjuerna var inte detaljplanerade men jag hade valt ut några olika videolektioner utifrån mitt eget sökande på nätet med kriteriet att de skulle vara olika varandra¹⁸. De huvudsakliga frågorna var brett ställda, som till exempel ”Vad tyckte du om denna video?”, ”tänkte du på rösten?”, ”tittade du runtomkring videobilden?”, samt följdfrågor. För ett urval av frågor, se bilaga 1. Intervjuerna var mer som samtal och frågorna varierade mellan intervjuerna. Detta såg jag till en början som ett problem när jag började min analys av intervjuerna. Men eftersom undersökningen är kvalitativ och eftersom jag inte söker några generella svar utan endast vill analysera och presentera några olika sätt på vilka videolektioner kan läsas, kan jag inte se några problem med att intervjuordningen och frågorna skiljer sig något mellan intervjuerna. Enligt Winter Jørgensen och Phillips kan man dessutom med s.k halvstrukturerade intervjuer låta informanterna styra mer eller mindre och konstruera längre redogörelser, något som jag tolkar som att jag kan låta dem tala friare och kanske ställa följdfrågor istället för att direkt gå till nästa planerade fråga.¹⁹

Denna typ av intervju syftar till att undvika att ställa en följd planerade frågor som i sig konstituerar en diskurs. Istället för isolerade frågor och svar låter man informanten göra längre redogörelser. Med informantens argumentation kan forskaren se hur informanten använder olika diskursiva resurser som senare kan analyseras.²⁰ Jag återkommer till begreppet diskurs i avsnittet Teori och tolkningsram.

17 Peter Kaland (2009) *Tutorials. En ny källa till kunskap? Om internetbaserad undervisning ur ett elevperspektiv*, Magisteruppsats vid Göteborgs universitet: institutionen för pedagogik och didaktik, s. 37.

18 För lista av länkar till videolektionerna, se Källförteckning/Länkar till videolektioner i intervjuer .

19 Phillips, Louise & W Jørgensen, Marianne (2000) *Diskursanalys som teori och metod*, Lund: Studentlitteratur, s. 118.

20 Ibid., s. 118.

Bildelicitation

Fig. 12 Bildelicitation

Fig. 13 Spolar fram och tillbaka

i videon.

Tre av intervjuerna har gjorts på en gymnasieskola i Stockholm med tre informanter. En fjärde intervju genomfördes i ett enskilt rum på ett kafé i Stockholm och en femte intervju i informantens hem. Vid intervjutillfällena använde jag mig av en videokamera som jag placerade bakom och mellan mig och mina informanter så att den filmade delar av informantens rygg men fokuserade på den dator framför oss som visade videolektionerna. På det sättet kunde jag vara säker på att jag skulle kunna se var i videon informanten stannade, spolade fram och tillbaka samt vad informanten pekade på.

Enligt Rose har undersökningar visat att bilder i intervjusituationer kan ge helt andra svar och diskussioner som talade intervjuer inte når. Till exempel kan frågor om olika diskrimineringsgrunder och känsligare ämnen komma fram.²¹ Det sätt informanterna använde sig av videorna i intervjuerna kan ses som en typ av *bildelicitation*. Bildelicitation är ett sätt att aktivera informanten genom att låta denne välja bilder att referera till istället för att forskaren lägger fram utvalda bilder. Bilderna blir stöd i att visa varifrån tankar och idéer kommer ifrån.²² I bildelicitationen har jag uppmuntrat mina informanter till att visa de bilder i videoklippen de talar om genom att spola tillbaka och pausa stillbilder.

Forskare menar också att informanten genom bildelicitationen kan känna sig mer delaktig och stärkt i sin position i förhållande till forskaren. Detta sker när informanten får visa sina egna bilder, och på så sätt bli ”experter” i intervjun. Att informantens eget material blir viktigt kan också kräva mer samarbete mellan forskare och informant än i andra intervjumetoder.²³ Jag använde mig av denna metod i en av intervjuerna då informanten fick söka efter en videolektion och visa hur han använde den. En andra informant bad jag skicka några tutorials som hon hade sparat på Pinterest, en typ av webbaserad anslagstavla där man kan samla filmklipp och bilder. Denna informant återkom flera gånger under intervjun till att jämföra

21 Rose (2012) s. 305.

22 Ibid., s.304 f.

23 Ibid., s. 306.

undersökningens videolektioner med den typ av ”speed-paint”- klipp som hon föredrog som videolektion, något som jag tolkar som att hon blev stärkt av att få prata om vad hon själv använde.

Att tänka på informantens position i förhållande till mig som intervjuare kändes viktigt, särskilt med tanke på att jag använde mig av enskilda intervjuer. Pat Thomson, forskare inom utbildning och socialvetenskap, har skrivit om intervjusituationer med unga människor.²⁴ Hon refererar till sociologerna Madeleine Arnot och Diane Reay som har beskrivit hur unga har erfarenhet av att tala på ett sätt så att det överensstämmer med hur de blivit utbildade enligt en läroplan och pedagogiska ramar. Enligt Thomson varnar Arnot och Reay för att se ungas röster i intervjusituationer som autentiska.²⁵ I analysen av intervjuerna har jag haft i åtanke att min roll som lärarstudent, rummet för intervju och också informanternas medvetenhet om hur en skolad röst talar kan ha påverkat hur de har svarat.

1.7.5 Analys av videolektioner

Att se materialet ur ett diskursanalytiskt perspektiv kan belysa i vilken diskurs både skaparna av videon och läsarna befinner sig, samt vilken betydelse detta har för avkodningen. Mina informanter kommer från olika utbildningsområden och har delvis varierande ålder. Skaparna av videolektionerna har olika ålder och kommer från olika länder och sammanhang. Lindgren förklarar *diskurs* som ”rådande och styrande betydelsemönster”²⁶. Lindgren refererar till Stuart Halls resonemang om att en diskurs kan genomsyra en mängd olika texter.²⁷ På detta sätt är det intressant att se hur olika diskurser avspeglar sig i videolektioner men också inom vilka diskurser informanten befinner sig och kan referera till. I detta arbete är diskurs ett användbart begrepp för att kommentera min analys av materialet, men jag gör däremot ingen genomgående diskursanalys.

Jag har använt mig av semiotisk bildanalys eftersom det bildmaterial som undersökningen behandlar är komplext. Teckensystemet i videorna består till den största delen av rörliga bilder, men också av skriftecken runtomkring videorna som siffror om hur många som sett videon, samt titlar, symboler och loggor där skrift och bild är ihopsatta. Rose skriver att semiotiken har vunnit en stark ställning som analysmetod i förståelsen kring betydelsen av det visuella i olika sociala sammanhang. Detta eftersom semiotiken så direkt behandlar frågan om

24 Thomson, Pat (red.) (2008) *Doing visual research with children and young people*, USA och Kanada: Routledge.

25 Ibid., s.5.

26 Lindgren (2009) s. 110.

27 Ibid., s. 110.

hur bilder är meningsskapande.²⁸ Att undersöka textmaterialet i videorna genom att dels titta på olika tecken var för sig men också tillsammans har gett mig en förståelse för hur betydelser sätts ihop i bilder i videorna.

1.7.6 Gestaltande undersökning

För att undersöka hur det som informanterna beskrev som ”personligt” visas i videolektioner tittade jag på ett stort antal videolektioner. Jag utgick från informanten Mirandas diskussion om huruvida det är viktigt eller inte att se personen som presenterar videon i bild. Även informanten Joen kommenterade hur det kunde ”störa” fokus att se personen som pratade i videon. Samtidigt visade en stor del av de videor jag hade sett endast händer och arbetsytan, eller endast en skärm med en talande röst till. Med utgångspunkt i detta blev jag nyfiken på att se hur olika betydelsebärande tecken i videor som endast visar händer och arbetsyta berättar något om personen i videon, personen bakom dessa händer.

Jag använde mig av videolektioner som använde en Creative Commons-licens som tillåter användning, redigering och spridning av materialet. Videon Screenprint och Adding Plaster hade ingen Creative Commons-licens, men efter mailkontakt med skaparna av dessa videos fick jag tillåtelse att använda, redigera och sprida även detta material.

Jag undersökte hur betydelsebärande tecken visas genom att definiera de tecken mina informanter nämnde men också det jag tyckte var framstående, vilket kom att handla om färgval, musik, tempo i rörelser, val av ord, tonläge och gestikulation.

Fig.14 Bild ur gestaltningen från videolektionen Thomas Baker...

Fig.15 Bild ur gestaltningen från videolektionen Watercolors

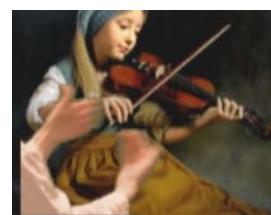

Fig.16 Bild ur gestaltningen från eget filmat klipp där jag blandat tecken från ursprungsvideorna såsom gestikulation, röst, tal och bakgrundsbild

För att se hur dessa tecken skulle kunna te sig i ett annat sammanhang och om det skulle göra någon skillnad i avkodningen av klippet valde jag ut två videor, definierade olika tecken ur dem och skapade ett nytt filmat klipp där jag återskapade och sammanförde tecknen från de två klippen. Jag filmade mig själv utförandes olika handlingar i en sorts ”mix” av det som

28 Rose (2012), s. 105.

gjordes i de två ursprungsvideorna. På detta sätt konstruerade jag tre nya ”videolektioner” utifrån sex befintliga klipp och undersökte betydelsebärande tecken i nya sammanhang.

1.8 Teori och tolkningsram

1.8.1 Socialsemiotik och utvidgat textbegrepp

Ett sätt att förstå videolektioner kan vara att analytiskt titta på dem genom ett socialsemiotiskt perspektiv med hjälp av det vidgade textbegreppet. Simon Lindgren förklarar det vidgade textbegreppet med hjälp av Stuart Halls teori om kodning och avkodning som jag går närmare in på i avsnittet nedan. Emellan avsändarens kodning och mottagarens avkodning finns *texten*, som bland annat kan vara endast en bild, ett musikstycke, en t-shirt, ett ord, eller kombinationer av dessa som vi kan se t.ex i videolektionen *Screenprint*. Allt som är betydelsebärande kan ”läsas” tillsammans som en text och analyseras.²⁹

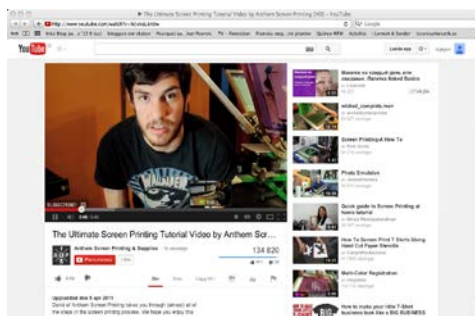

Fig. 17 Olika texter i en text i videon
Screenprint

Fig. 18

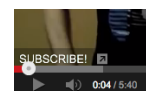

Fig. 19 Trekant som tecken för ”play”

Semiotiken utgår i grunden från att studera den minsta beståndsdel i en text, tecknet, som tillsammans och i relation till andra tecken bildar teckensystem och betydelser som gör att vi kan förstå vår omvärld.³⁰

Subjektet och omvärlden förändras och betydelser blir till i förhållande till dem.³¹ Ett enkelt exempel: En trekant som pekar med spetsen åt höger kan i den högteknologiska världen och särskilt online-världen förstås som en knapp som sätter igång ett videoklipp eller en ljudfil men för en person som inte är van vid detta teknologiska språk kanske tecknet bara är just en geometrisk figur.

²⁹ Lindgren (2009) s. 14.

³⁰ Rose (2012) s. 112-128, Lindgren (2009) s. 63.

³¹ Lindgren (2009) s. 86 ff.

I en utveckling av semiotiken, socialemiotiken, ser man teckensystemen som föränderliga i förhållande till situation, subjekt och omvärld, och jag har i denna undersökning sett att meningsskapandet sker i denna komplexa relation.

Jag har valt ett socialemiotiskt perspektiv för att i enlighet med syftet förstå hur några användare av videolektioner avkodar samma material på olika sätt. Det socialemiotiska perspektivet öppnar upp för att se hur avkodningar och meningsskapande blir olika beroende på subjekt, situation och omvärld.

Här finns också en beröringspunkt med socialkonstruktionismen.

Vivienne Burr, forskare inom socialpsykologi och socialkonstruktionism, skriver:

”We must not lose sight of the fact that language is a fundamentally social phenomenon; it is something that occurs between people, whether they are having a conversation, writing a letter or a book, or filling in their tax return”.³²

Texter kan delas in i kategorier, eller genrer. Lindgren beskriver genre som en text som står i relation till en annan text med liknande mening, struktur och innehåll.³³ När texter refererar till andra texter för att skapa mening kallas detta *intertextualitet*³⁴, texten fortsätter på ett spår från en annan text. Intertextualitet har betydelse för denna receptionsstudie både för att förstå hur avsändaren har sammansatt olika texter i videolektionerna för att skapa trovärdighet och nå en målgrupp, men också för att förstå receptionen av texten hos mottagaren.

1.8.2 Kodning och avkodning

Undersökningen fokuserar som tidigare nämnts på receptionen av videolektioner. I videolektionen kan de olika tecknen bilda ”koder”, som tolkas på ett specifikt sätt av vissa grupper av människor.³⁵ Enligt Lindgren menar Hall att när ett innehåll är kodat är den också *polysemisk*, vilket betyder att innehållet kan ha flera möjliga olika betydelser.³⁶ Halls teorier om kodning och avkodning frångick tidigare synsätt att mediaskapare arbetade med envägs-kommunikation där avsändaren av t.ex. en film har kodat filmen med mening och budskap

32 Burr (2003) s. 53.

33 Lindgren (2009), s. 92 f.

34 Lindgren (2009), s. 93.

35 Rose (2012), s. 128.

36 Lindgren (2009) s. 16.

som publiken sedan sväljer med hull och hår. Enligt Rose menar Hall att inkodning sker när en kod blir del av den semiotiska strukturen i en bild.³⁷ Koder kan tolkas på ett specifikt sätt av vissa grupper av människor, som nämnts ovan.

Lindgren ger en förenklad beskrivning av Halls perspektiv: ett innehåll kodas av en sändare (t.ex en berättelse fylls med betydelsebärande tecken), överförs i form av en text (till exempel en bild eller en film) och avkodas av en mottagare. Mottagarna av ”texten” är alltså aktiva tolkare. Koden kan också ha flera betydelser.³⁸ Rose menar att enligt Halls modell kan mottagaren avkoda texten genom dominant, oppositionell eller förhandlad läsning:

Dominant läsning innebär att mottagaren läser texten som avsändaren har kodat den och i enlighet med den ekonomiska, kulturella, politiska och sociala hegemonin. I min undersökning förstår jag ”i enlighet med hegemonin” som en läsning enligt rådande normer eller hegemoniska diskurser bland mina informanter.

Oppositionell läsning innebär att läsaren förstår budskapet och meningen i texten men opponerar sig mot sättet som texten bekräftar den dominerande ordningen.

Förhandlad läsning menar Rose är en mix av de övre två.³⁹

1.8.3 Retorik

Ett sätt att konstruera en trovärdig text är att ta hänsyn till olika retoriska grepp. Anders Carlsson och Thomas Koppfeldt skriver i boken *Visuell Retorik – bilder i reklam, nyheter och livsstilsmedia* att ”varje situation där någon vill påverka kan kallas retorisk”.⁴⁰ I studien av hur videolektioner är konstruerade för att inge förtroende och hur informanterna avkodar detta kan man analysera tilltalet som riktar sig till en speciell mottagare genom bild och tal. Ett viktigt begrepp från retoriken för denna undersökning är *etos* – som handlar om att skapa trovärdighet och övertyga med hjälp av sin karaktär.⁴¹

Jens Elmelund Kjeldsen, professor i retorik och visuell kommunikation, skriver om hur viktigt gestikulationen och talarens kropp är i tv-rutan. Det visuella intrycket av personen tar nästan över det som sägs eftersom vi kan komma så nära personen i rutan, och med detta kan vi

37 Rose (2012) s. 268.

38 Lindgren (2009) s. 14 f.

39 Rose (2012) s. 269.

40 Carlsson, Anders och Koppfeldt, Thomas (2008) *Visuell Retorik – bilder i reklam, nyheter och livsstilsmedia*, Malmö: Liber AB s. 64.

41 Ibid., s 72.

förstå hur viktigt etos är i ett visuellt medium.⁴² Elmelund Kjeldsen tar upp fem konstanter i den retoriska situationen, anpassat efter Ciceros fem klassiska konstanta faktorer: 1) avsändaren, 2) saken, 3) uttryckssättet (inklusive mediet), 4) mottagaren och 5) de konkreta omständigheterna. Elmelund Kjeldsen skriver att alla dessa faktorer måste stämma överens för ”att ett retoriskt yttrande ska vara lyckat och ändamålsenligt”.⁴³

1.8.4 Diskursbegreppet

Begreppet *diskurs* inbegriper antagandet om att vi konstruerar kunskaper inom specifika områden genom grupper av påståenden, så kallade *diskurser*. Rose hänvisar till konsthistorikern Lynda Nead som menar att diskurserna i sig också konstruerar subjekt genom att specialisera kunskaper inom ett visst område, till exempel konst, och på så sätt möjliggöra och skapa värderingar.⁴⁴ Diskurser rör inte bara de högsta institutionerna utan förekommer överallt⁴⁵. Instruktionsvideorna i denna undersökning återspeglar och -skapar diskurser genom form och innehåll och det är intressant att se vilka olika påståenden som förekommer och hur de avkodas av olika mottagare. Diskursbegreppet kan bidra till att förklara hur olika mottagare kan förstå (eller inte förstå) och positionera sig i förhållande till videolektioner utifrån sina erfarenheter och kunskaper av specifika uttryck.

1.9 Tidigare forskning

1.9.1 Publik- och receptionsstudier

Receptionsstudier och publikstudier, s.k. audience studies, har en relativt lång historia. Rose refererar Denis McQuail, forskare i kommunikationsteori, och skriver att publikstudier går ända tillbaka till 30-talet då massmedia snabbt ökade. Dåtidens medieforskare tittade på innehåll och undersökte hur massmedia-publiken reagerade på vad de hörde och såg.⁴⁶

Rose tar upp olika faktorer som forskare har ansett konstruera avkodningen av tv- och videoprogram. David Morelys publikstudie om nyhetsprogrammet Nationwide utmanade

42 Elmelund Kjeldsen, Jens (2008) *Retorik idag – introduktion till modern retorikteori*, Lund: Studentlitteratur, s. 65.

43 Ibid., s.76.

44 Rose (2012) s 190.

45 Ibid., s. 192.

46 Ibid., s.267.

samtida forskning om att socio-ekonomisk bakgrund var avgörande för avkodningen.⁴⁷ Morely menade att det även var publikens tillhörighet i olika kulturella grupper eller etniska minoriteter som avgjorde hur publiken tolkade tv-programmet.⁴⁸

Anne Gray, professor i kulturella studier, har fokuserat hur genus är ett viktigt analytiskt perspektiv i publikstudier och att den vuxne mannen kontrollerar tv-tittandet i hushållet när han är närvarande, men samtidigt underskattar sin dominans av tv:n.⁴⁹ Gray intervjuade kvinnor enskilt för att komma åt deras åsikter. Morely tog i sina senare studier också upp denna komplexitet och svårigheten med gruppintervjuer.⁵⁰

Stuart Halls forskning och teorier om inkodning och avkodning är central för denna undersökning. Halls teorier är särskilt relevanta för denna undersökning eftersom han bland annat undersöker nyhetsprogram dvs. rörlig bild. Halls teorier om hur massmedia ofta använder s.k. *dominerande koder* var influerade av Gramscis teorier om hegemoni och att inte bara statens makt påverkade politisk, kulturell, ekonomisk och social ordning utan även att även samhället upprätthåller detta genom normer.⁵¹

Marie Leijon har skrivit en avhandling om lärande genom kollektiv mediereception bland lärarstudenter som tittar på egenproducerade filmer och diskuterar vad de har sett och hur det kan tolkas. Leijon undersöker hur lärande och meningsskapande förändras över tid och hur studenterna använder sig av olika resurser för att berätta vad de har sett och hur de tolkar detta. Hon närstuderar det som uttrycks verbalt och ickeverbalt och visar genom bildexempel och citat från de filmade sammankomsterna hur studenterna tillsammans skapar mening av deras individuella läsningar av filmerna⁵². Avhandlingen visar bland annat hur viktigt rummet är och hur samtal och reception av film i grupp kan utveckla lärande, något som min egen undersökning inte har tagit ställning till.

47 Morely, David (1980) *The 'Nationwide Audience': Structure and Decoding*. London: Routledge.

48 Rose, s.275 f.

49 Grey, Anne (1992) *Video Playtime: The Gendering of a Leisure Technology*. London: Routledge.

50 Rose, s. 276 f.

51 Ibid., (2012) s. 268.

52 Leijon, Marie (2010) *Att spåra tecken på lärande – Mediereception som pedagogisk form och multimodalt meningsskapande över tid*, Malmö: Holmbergs.

1.9.2 Tidigare forskning om videolektioner

Peter Kalander har skrivit en D-uppsats om videolektioner som en ny källa till kunskap, som fokuserar på elevers syn på och användande av videolektioner⁵³. Kalanders studie har varit viktig för mig som källa i ett tidigt stadium i min egen undersökning för att förstå hur ungdomar använder sig av videolektioner.

Studien visade på att elevernas användning av instruktionsvideor förändrades över tid. De yngre eleverna (år 1 på gymnasiet) använde dem som steg-för-steg-anvisningar för att lösa ett problem, där de pausade i videorna och följde anvisningar. Äldre elever (år 2-3 på gymnasiet) tittade igenom hela videolektionen och försökte sedan anpassa sättet att lösa problemet till sitt eget arbete. Eleverna såg olika problem med att det inte går att ha en dialog med en instruktionsvideo. Ett exempel var att om man inte förstår det som sägs så spelar det ingen roll hur många gånger man spolar tillbaka. Ett annat var att om man gör misstag finns det ingen där som kan rätta en. Det fanns också synpunkter på att man kanske inte lär sig så mycket om man bara härmar någon annans sätt att lösa ett problem. Det sågs inte som någon fördel att lära genom instruktionsvideor tillsammans med en kamrat bredvid sig, men däremot uttrycktes fördelarna med en lärares närvaro i kombination med instruktionsvideon som lärare.⁵⁴

1.9.3 Publicerings-sajten Youtube

En dominerande källa till online-videos generellt och också till videolektioner i denna undersökning är publicerings-sajten Youtube, grundad 2005 och uppköpt av Google 2006.⁵⁵ Youtube, som från början dominerades av privata uppladdningar men nu domineras av professionellt inspelat material, besöks av mer än 1 biljon varje månad och är ämne för många publikationer och forskares intresse.⁵⁶ År 2009 utkom två omfattande publikationer; *YouTube : online video and participatory culture* av Jean Burgess och Joshua Green och *The Youtube Reader* sammanställd av Pelle Snickars och Patrick Vonderau.⁵⁷ Burgess och Green skriver bland annat om Youtubes populärkultur, Youtube som social media och Youtubes kulturpolitik. Snickars och Vonderau har sammanställt en samling artiklar om bland annat Youtube som medium och om användare och kvalitet. Särskilt intressant för denna studie är

53 Kalander, Peter (2009).

54 Kalander, Peter (2009) s. 39.

55 YouTube. <http://www.ne.se/lang/youtube>, Nationalencyklopedin, hämtad 2014-05-02.

56 Ibid.

57 Snickars, Pelle & Vonderau, Patrick (2009) *The YouTube Reader*, Stockholm: National library of Sweden.
Burgess, Jean & Green, Joshua (2009) *Youtube: Online video and participatory culture* Cambridge: Polity.

en artikel av Eggo Müller i Snickars och Vonderau, *Where Quality Matters: Discourses on the Art of Making a Youtube Video*, eftersom kvalité och det ”Youtubiga” visade sig vara en viktig del i avkodningen för informanterna i undersökningen.⁵⁸

1.9.4 Genusstudier

För att förstå intertextuella referenser och informanternas avkodning av videon *Screenprint* har jag haft i åtanke hur olika genuskonstruktioner kan genomföras. Marie Nordberg skriver i antologin *Maskulinitet på schemat* om pojkar som tonar ned sina prestationer i skolan och kan distansera sig från skolarbetet för att vara en ”cool kille”.⁵⁹ I samma antologi har Anette Hellman studerat hur barn konstruerar könstillhörighet genom rörelser i lekar. Hellman refererar till filosofen Iris Marion Young och sociologen och maskulinitetsforskaren Stephen M. Whiteheads beskrivningar av hur flickor och pojkar lär sig att röra sig på olika sätt, pojkar med hög röst och kraftfulla rörelser och flickor med snävare rörelser och tystare tal⁶⁰. Dessa exempel gäller barn i grundskoleåldern men jag anser denna forskning handlar om grundläggande beteendemönster och är relevant även för undersökandet av genuskonstruktioner bland gymnasieungdomar.

I avhandlingen *Tarzan och Jane* skriver Per Ekstrand om hur manliga sjuksköterskor för att undvika att bli associerade med den kvinnlighet som yrket traditionellt är förknippat med formar sin yrkesidentitet efter en normativ manlighet genom att betona det fysiska och tekniska delen av arbetet⁶¹. I videon *Screenprint* kan jag se spår av detta konstruerande av genus som i förlängningen skapar en traditionellt maskulint kodad text.

Genusforskaren Lena Gemzö skriver i *Feminism* om filosofen Judith Butlers postmoderna genusteorier där genuskonstruktioner upprätthålls av en idé om ett ”naturligt” heterosexuellt begär, en *heterosexuell matris*.⁶² Butler menar enligt Gemzö att den heterosexuella matrisen lägger grunden för att genuskonstruktioner upprätthålls, och i analysen av videon *Screenprint*

58 Müller, Eggo (2009) *When Quality Matters: Discourses on the art of making a YouTube Video*, ur Snickars, Pelle & Vonderau, Patrick (2009) *The YouTube Reader* Stockholm: National library of Sweden.

59 Nordberg, Marie (2008) *Att vara cool på rätt sätt – cool som distinktion, interaktion och förkroppsligad praktik*, ur Nordberg, Marie red. (2008) *Maskulinitet på schemat – pojkar, flickor och könsskapande i förskola och skola*, Stockholm: Liber AB 108 ff.

60 Anette Hellman (2008) *Kan Batman vara rosa? Färg, rörelser och röst som markörer då förskolebarn ”gör” kön*, ur Nordberg, Marie red. (2008) *Maskulinitet på schemat – pojkar, flickor och könsskapande i förskola och skola*, Stockholm: Liber AB s. 77

61 Ekstrand, Per (2005) *Tarzan och Jane: Hur män som sjuksköterskor formar sin identitet*, Upsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

62 Gemzö, Lena (2006) *Feminism*, Stockholm: Bilda förlag s 138 f.

har jag använt mig av dessa teorier för att förstå vad som kan kodas in och hur innehållet kan avkodas beroende på informantens könstillhörighet.

2 Bearbetning och analys

2.1 Textanalyser av videolektioner

Med tanke på undersökningens omfång valde jag att endast göra textanalyser av de videolektioner som berörs mest av informanterna: *Screenprint*, *Gesture Drawing* och *Adobe-videorna*.

2.1.1 Screenprint⁶³

Videon *Screenprint* ger ett ungdomligt, fartigt intryck. Snabba klipp och miljöbyten bidrar till tempot i videon tillsammans med den hårda bakgrundsmusiken som benämns som hardcore punk. David, som presenterar videon, bär en t-shirt med punkigt tryck på som korresponderar med musiken. David har ett avslappnat, direkt tilltal. Han informerar om att start-kittet som innehåller allt som behövs endast kostar 50 dollar. Han kallar tittaren eller tittarna ”you guys” vilket ger en indikation om att han och tittaren tillhör en gemensam grupp, som genom ordvalet ”guys” gör mannen till norm genom osynliggörandet av alla som inte är ”guys”. Han befinner sig alltid nära kameran och hukar sig ned som för att komma på samma nivå som tittaren. Närbilder skapar generellt sett intimitet och det är en effekt som skaparen av *Screenprint*-videon använder sig mycket av.

David skämtar också då och då, bland annat förklarar han för tittaren att man ska komma ihåg att tvätta ren skärmen från fett för att emulsionen ska fastna. David säger: ”think of the screen as a guy and the emulsion as a girl – most girls doesn't like greasy guys very much”, ett skämt som kan förstås som sexistiskt eftersom det delar upp tjejer och killar som köns kategorier. Med Judith Butlers perspektiv blir också ett heteronormativt antagande synligt i att ”most

⁶³ <http://www.youtube.com/watch?v=hcixksLknbw>. Sökning senast 2014-06-15.

girls” inte skulle gilla ”greasy guys” eftersom de sätts i en sorts attraktions-relation till varandra.⁶⁴

David befinner sig i ett lagerrum och en smutsig ateljé som är gjord för screentryck – man kan anta att det är ett företag som har screentryck som sin affärsidé dels genom lokalen men också genom andra tecken i och omkring videon. Som avsändare av videon står ”Anthem Screen Printing & Supplies”, det finns en logga bredvid med en dödskalle och initialerna ASP – precis som avsändarens namn, och i beskrivningen av videon används ”we”, vilket tyder på att det är fler personer som står bakom klippet.

I slutet av videon säger David: ”-Printing ain't, printing ain't easy man”, går ut ur bild samtidigt som en textrad kommer upp som säger ”just kidding – it really is”. Detta skulle kunna tolkas som ett skämt som avvärjar all den noggrannhet med faktadetaljer om processen som David just har gått igenom. Med Nordberg förstår jag genom skämtet att David positionerar sig som en cool kille, en som inte behöver anstränga sig för att göra något bra, en som aldrig var skolans ”pluggis”.⁶⁵

Det finns olika tecken i videon som tillsammans konstruerar ett intryck som traditionellt sett skulle kunna kodalas som maskulint. Videons högljudda, rock-punkiga musik i kombination med döskalle-loggan, det sexistiska skämtet om tjejer som inte gillar smutsiga killar, tempot, rörelser som visar på hårt arbete. Videons intertextualitet talar om en punk- och rockmusikscen, som kan ses vara en mansdominerad arena. Exempel på detta återfinns i Cecilia Björcks avhandling som behandlar den mansdominerade musikbranschen.⁶⁶ När David utför sysslor som traditionellt sett skulle kodalas som kvinnliga, till exempel att skrubba och tvätta, gör han detta med grova, stora rörelser som gör att arbetet ser tungt ut. På detta sätt maskuliniserar han det traditionellt kvinnligt kodade arbetet.⁶⁷

2.1.2 Gesture Drawing⁶⁸

Gesture Drawing består av en skärmavfilmning när en person som kallar sig Sycra visar hur man fångar poser och gester genom skissteknik i ett skissprogram. Videon

Fig. 21

64 Gemzö, Lena (2006) diskuterar Judith Butlers teorier om normativ heterosexuelitet, se 1.9.4.

65 Nordberg, Marie (2008) s. 93 ff.

66 Cecilia Björck (2011) *Att ta plats – diskurser om genus, populärmusik och social förändring*, Göteborg: Art Monitor.

67 Ekstrand (2005) har skrivit om hur manliga sjuksköterskor betonar de fysiska och tekniska i arbetet i avhandlingen *Tarzan och Jane* Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

68 <http://www.youtube.com/watch?v=xmiwGm32dXU>. Sökning senast 2014-06-15.

presenteras med en logga med namnet Sycra under. Sycra står också som avsändare till klippet bredvid informationen ”332 videoklipp” som syftar till att avsändaren har sparat eller laddat upp så många klipp.

Bilden är uppdelad i två fält: till höger ett foto på en person som intar en pose och till vänster ett vitt ark på vilket aliaset Sycra skissar upp posen. Man ser bara skiss-strecken som rör sig över skärmen. Samtidigt spelas en inspelad röst upp där man kan anta att det är Sycra som pratar. Röstläget gör att jag tolkar Sycra som man. Han berättar ingående om sin process, delar med sig av tekniska tips, råd och erfarenheter. Han kommenterar också eventuella misstag han gör, vilket kan tolkas som att han knyter an till tittaren genom att visa att även han kan göra misstag.

De bilder som visas, särskilt i början av videon, är bilder av kvinnor och män fotograferade i olika poser. Jag kan tolka dem som kvinnor och män på grund av vissa kroppsliga tecken som till exempel bröst, muskulatur och figur. Jag kan också tolka dem på grund av de tecken som är kodade traditionellt kvinnligt och manligt: den rosa balettträkten mot en jägartrakt med yxa, det långa håret hos kvinnor, det korta håret hos män. Kvinnor som balett-dansöser, en man med yxa och en man i en modernare expressiv danspose. Dessa tecken konstruerar en stereotyp bild av kvinnor och män, något som kan ses som problematiskt eftersom stereotypen bestämmer vissa egenskaper hos en karaktär som får stå för en hel grupp.⁶⁹ Senare i videon kommer bilder på en kvinna i svart catsuit med grova boots, en kvinna i rosa kanindräkt som utför en pose som konnoterar kampsport samt en person i spiderman-träkt.

Under hela klippet spelas lugn musik som konnoterar avslappningsmusik, new age eller möjligen filmmusik med syntetiska panflöjter, stråkar och afrikanska eller indiska trummor.

De relaterade klippen bredvid lektionsvideon visar nästan bara klipp från Sycra, bland annat ”art progress 2003-2012”, vilket visar att han åtminstone inte är nybörjare.

Jag tolkar det som att Sycra ansluter sig till en konstnärlig diskurs genom sin kroki-liknande aktivitet. Han konstruerar sig själv som en lärare och konstnär genom videolektionerna, hemsidan och hans forum för konstnärer som bär hans namn (*Sycra Art Forum*).⁷⁰

Samtidigt verkar han ha ett relativt okomplicerat förhållande till stereotypa mans- och kvinnogestalter i sina bilder. Vissa tecken får mig att se intertextuella samband: Å ena sidan loggan, ett grått S som för Sycra i en ”boll” som konnoterar design, företag, teknik. Loggan liknar symbolen för Sony Ericsons telefoner. Å andra sidan verkar Sycra ha en spirituell sida,

69 Lindgren (2009) s. 91.

70 www.sycra.net, sökning senast 2014-16-15.

med ”avslappnings-musiken” som spelas till hans skisser och de bilder från balett, teater och film han använder. Den dominanta läsningen av *Gesture Drawing* bör bli att den ingår i någon slags konst-kontext, att Sycra är lärare eller konstnär eftersom detta är den information som ges på hans hemsida; ”freelance artist and online art instructor”.

2.1.3 Adobe-videorna⁷¹

I Adobe-videorna visar oss Julieanne Kost olika funktioner och knep i Photoshop, ett bildredigeringsprogram skapat av mjukvaruproducenten Adobe Systems. Informanterna har fått se tre olika klipp med snarlika presentationer och upplägg.

Fig. 22

Allt tre videor börjar med en vinjett med en logga ackompanjerat av musik. I två av videorna är det Photoshops logga som visas och i den tredje visas bilder i snabba klipp på vad som liknar fågelbon i närbild. Fågelbo-bilderna mynnar ut i en bild med Julieannes namn på sidan av. Alla vinjetterna är ackompanjerade av en musik som påminner om vinjettmusiken till nyhetsinslag. Det är pulser, accentuerade stråkar och pianoklinkande. I två av videorna presenteras Julieanne Kost i närbild framför en färgglad bakgrund. Hon bär en svart kavaj. I den tredje videon sitter hon vid en dator och i bakgrunden ses många skärmar, diffust, som från en nyhetsstudio. I denna video bär hon en vit skjorta. Julieanne är starkt belyst från höger i bildrutan och hon vänder sig då och då mot en datorskärm, varvid ett klipp byter bilden till en skärmavbild och man ser i fortsättningen det som händer i Photoshop.

Fig. 23

Julieanne återkommer i bild då och då som för att påminna oss om att hon fortfarande är där bakom skärmen. Det är komplicerade förlopp som sker, en liten text framträder i programrutorna samtidigt som vi ska hinna se vad Julieanne gör och höra vad hon berättar. De visuella tecken vi ser i dessa videor är tecken som liknar de som finns i nyhetsprogram: studiomiljön, klippningen och dramatiseringen och inte minst Julieanne som liknar bilden av en nyhetsuppläsare.

71 Länkar till de tre olika Adobe-videorna: <http://tv.adobe.com/watch/creative-cloud-for-photographers/adobe-photoshop-cc-favorite-features-for-photographers/> , <http://tv.adobe.com/watch/the-complete-picture-with-julianne-kost/linked-smart-objects-in-photoshop-cc-142/> , <http://tv.adobe.com/watch/the-complete-picture-with-julianne-kost/julianne-top-5-features-for-photographers-in-photoshop-131-exclusively-for-creative-cloud-members/>, sökning senast 2014-06-15.

Med Halls teorier om koder kan vi tolka inkodningen av dessa tre videor som en sorts ”professionell” kodning på grund av dess teckenlikhet med nyhetsprogramms tecken. Enligt Rose skriver Hall om nyhetsprogram att alla som jobbar runtomkring nyhetsinslaget inbegrips av den professionella koden som handlar om visuell kvalitet, val av bilder och iscensättande av debatter. Nyhetssändningar har maximal trovärdighetsanspråk och med komplicerade programvaror som Photoshop har man anslutit sig till diskursen ”nyhetsprogram” och kodat ”inslagen” därefter för att vinna trovärdighet. Den dominanta läsningen av Adobe-videorna skulle därför kunna innehålla beskrivningar som professionell, trovärdig och teknisk kvalitet.

2.2 Analys av intervjuer

I intervjuerna har informanterna gjort längre utläggningar om vissa aspekter av de visade videolektionerna. De har också haft vissa gemensamma synpunkter och utifrån detta har jag definierat tre olika fokus som utgör underrubriker i bearbetningen. Här bearbetar och analyserar jag intervjuerna enligt dessa fokus med hjälp av olika teorier för att se hur avkodningar skiljer sig mellan informanterna.

2.2.1 Uppmärksamhet på innehåll

Att informanterna släppte fokus på videon och istället tittade runtomkring, till exempel på relaterade klipp vid sidan av videon, uppmärksammade jag som vanligt förekommande. Anledningen till varför tycks dock skifta.

Miranda höll fokus när hon tyckte videon *Adding plaster* var tydlig och då hon fann videon *Gesture Drawing* intressant, men tittade runtomkring och på relaterade när hon inte förstod filmningen och sammanhanget, till exempel i videon *Jen Mills*. Hon släppte fokus i videon *Markeringar* eftersom den var ”övertydlig” men även i videon *Screenprint* när det blev för många klipp och olika miljöbyten.

I Olofs fall var det den alltför avancerade programvaran i två videor som gjorde att han fastnade med blicken, fick koncentrationssvårigheter eller började tänka på annat som t.ex. vad han skulle äta till middag. Olof hänvisade till störande reklam och otydlighet i den ena videon och svåra begrepp i den andra.

Joen släppte fokus när personen som presenterade videon var stel och långtråkig och gick in för mycket på detaljer. Men Joen slutade också att lyssna på *Gesture Drawing*, en video han uppskattade, för att endast titta på och följa hur Sycra skissar. Också i början av videon tittade Joen runtomkring eftersom han såg att de relaterade klippen var ritade, och att ”han ritade fint”. Joen släpper alltså fokus på det aktuella klippet av anledningar som kan uppfattas som både positiva och negativa.

Marja förlorar fokus på videon *Gesture Drawing* när den blir ”långtråkig”. Hon börjar då tänka på blocket-annonser, mat och träning för att senare börja tänka på att en kvinna i ett foto i videon liknar skådespelaren Angelina Jolie som karaktären *Lara Croft*⁷². Vidare berättar Marja att hon under klippet gång har börjat tänka på hur personen i videon har hittat sina bilder, vad han har sökt på, att hon själv tänkte på ord som ”motion” och ”body language”. Marja berättar också att hon tänkte på om han har kompisar som pluggar foto och lär sig ljussättning. Och om att han kanske då har tagit bilderna från sina kompisar för att använda i sin videolektion. 6 minuter in i videon började Marja tröttna och återgick till att tänka på kvinnan på bilden och *Lara Croft*.

Marjas tankeflykt kan säga något om vilken diskurs hon själv befinner sig i. Hon kan i tankeflykten t.ex. avkoda bilderna i videon som att de är från ett fotoarbete från en skola där man ska lära sig fotostudio. När hon även analyserar Sycras arbetsprocess, med sökningar och om han har tagit bilderna från fotointresserade vänner kan man tolka som att hon har en del kunskaper om konststudenter. Marja beskriver också intertextuella referenser och avkodar en av kvinnorna i klippet som *Lara Croft*.

Både Miriam, Joen och Stian benämnde webkamerabilden i *Markeringar* som störande. De uttryckte alla tre en vana vid photoshop och förstod att webkamerabilden var i vägen för att visa vissa saker. Stian menade att han ”fastnade” på detta och Joen beskrev att han fokuserade mer på personen i videon än på vad som sades. Miriam hade många tankar om personen i videon och berättade att hon blev mer intresserad av vem han var eftersom hon blev uttråkad av själva lektionsinnehållet. Hon började därför titta på relaterade klipp från samma avsändare, delvis för att videon var för grundläggande för att hon skulle hålla intresset uppe. Olof tyckte däremot att *Markeringar* var ”pedagogisk”, ”intressant”, ”trevlig” och ”harmonisk”. Olof gör en dominant läsning av *Markeringar* till skillnad från de tre övriga som

⁷² *Lara Croft* är huvudkaraktären i dataspelet *Tomb Raider*, som är filmatiserad med skådespelerskan Angelina Jolie som *Lara Croft*.

hade sett videon som kan sägas vara oppositionella. Eftersom Olof inte har arbetat med Photoshop, det bildredigeringsprogram som demonstreras i videon *Markeringar*, tolkar jag det som att svårighetsgraden i videon passade honom och att han därav gjorde en dominant läsning. Videon kommer från en distanskurs i bildredigering och syftet borde alltså vara att videon skulle läsas som pedagogisk.

2.2.2 Vikten av personligt inslag i videon

I samtliga intervjuer fanns åsikter om de olika personerna som presenterar videon det vill säga antingen syns i bild och/eller hörs tala till tittaren. Många av informanternas kommentarer om personen i videon tas upp även i de andra avsnitten, som ”youtubig”, pedagogisk eller långtråkig. Men fyra informanter av fem tog upp vikten av ”personlighet” för en videolektion på ett mer direkt sätt.

Stian menade att videon *Jen Mills* var filmad och gjord på ett ”opersonligt” sätt eftersom det inte var något fokus på personen. Han menade att om det hade varit ”prat” med istället för enbart musik, så hade han fått ”nån slags koppling till personen”. Videon avfärdades med att inte vara ”lika mycket tutorial”.

Joen talade om personlighet i *Screenprint*. Han avkodar David som en ”Tumblr-personlighet” som har en ung, estetisk publik som hänger på Tumblr⁷³ och ”hookar” på att kolla på Davids *Screenprint* eftersom han har en ”Tumblr-personlighet” vilket beskrivs av Joen som ”ung och hoppedihipp”. I detta uttalande har Joen inte bara gett David en personlighet utan även en publik och ett sammanhang. Jag tolkar detta som en viktig komponent till varför Joen tyckte att videon var så bra, ”riktigt bra faktiskt”, och att David förklarade bättre än två av de lärare som Joen hade haft i screentryck. Tillsammans med klipptechnik utgör de en ”youtubighet” och ”tumblrpersonlighet” som Joen betonar.

Miranda talar om videon *Adding Plaster* och menar att den är tråkig för att man bara ser vad hon gör och inte henne som person. Hon jämför med Jen Mills-videon som hon beskriver var roligare eftersom man såg hela personen, och att det ”inte var opersonligt med bara händer och röst som man visar”. Sedan lägger Miranda till att det ”samtidigt är mer tydligt” och

⁷³ Tumblr är en bloggplattform för publicering av bl.a. bilder och filmer, se www.tumblr.com, senast besökt 2015-02-04.

jämför klippet med Jen Mills som var otydligt och visade personen i helkropp långt ifrån. Lite senare återkommer Miranda till resonemanget att det blir mer personligt att se någon i bild eftersom att man då kan få mer förtroende för personen som gör videon, ”lista ut vad det är för sorts typ av person”.

Olof använde inte ordet ”personlighet”, men beskrev karaktärsdrag hos *Screenprint*-David. Olof pratade om ”den lilla bisaken som skedde ibland när han var lite fånig” och benämnde det som charmigt och mysigt och humor. Han poängterar också att det är viktigt att personen som undervisar ”är mer än ett skal”. Orden ”humoristisk”, ”charmigt” och mysigt beskriver en personlig relation till karaktären.

2.2.3 Kvalité och Youtube-diskurs

Samtliga informanter värderade videorna utifrån olika aspekter. Kommentarer om hur pedagogiska videorna upplevdes var vanliga, samt åsikter om form, innehåll och teknisk kvalité. Tillsammans kan man säga att informanternas utsagor om detta utgör olika kunskaper om olika diskurser i videolektioner.

Youtube som videokategori

Fyra av fem informanter uttryckte åsikter om Youtube, den kanal genom vilken de flesta videolektionerna spelades upp. En av videorna, *Screenprint*, beskrevs med ord som ”youtubig” eller ”youtube-aktig” av tre av informanterna. Vid följdfrågor om vad de menade med benämningen kom längre utläggningar om mediet och de som använder det.

Ja, alltså den kändes väldigt youtubig. --- Eftersom att när man gör en youtube-video typ... Om man är en youtube-person, och brukar visa sig själv då, så är han, först är han här, sen är han där, att han klipper så att han byter plats men hans dialog med en person är väldigt smooth, ändå. Det gör att man inte blir för uttråkad.

Joan menar att David i *Screenprint* byter plats i bildrutan på ett sätt som stämmer överens med hur en Youtube-video ska göras för att inte bli för tråkig.

Joan svarade också att han tyckte *Screenprint* var ”riktigt bra” och ”spännande” och att den hade ”rätt antal klippningar”. Med Halls teorier kan detta ses som att Joan gör en dominant avkodning av videon.

Informanten Stian benämnde *Screenprint* som ett "youtube-klipp" och förklarade det med att videon var "entertainment" och "youtubig" eftersom *Screenprint-David* var "en sån som gör videos på Youtube". Men han förklarade också hur en person/video som *inte* är youtube är. Stian förklarar att personen i *Jen Mills* inte gjorde en tutorial på samma sätt som *Screenprint* utan bara visar upp det hon gör, utan förklaring och bara med musik. *Jen Mills* "är inte Youtube" heller eftersom den inte har någon profilbild, har ett långt konstigt namn och att personen i videon inte pratade med kameran utan "bara la på väldigt mycket musik". Avkodningen här sker alltså med utgångspunkten att en tutorial ska ha en röst som förklarar, profilbild, ett kort namn och prata till tittaren. Stians avkodning av *Screenprint* uppfattar jag som dominant och han verkar också förknippa videolektioner med publicerings-sajten Youtube genom att nämna typiska komponenter som profilbild, användarnamn och titel som generellt viktiga.

Informanten Olof använde ordet "professionell" som en motsats till "youtube-aktigt". För Olof var det "youtube-aktiga" främst en fråga om humor, att David i videon skämtade och kommenterade saker "med tummen upp". Olofs kommentarer om videon är splittrade, det är dels distraherande men också "intressant" med det "youtube-aktiga". Sammantaget med hur han tolkat avsändaren, alias *David*, positivt med ord som "charmig" samt musiken i videon som ett tecken på ungdomlighet och kunskap om hur man "handtas med kidsen", vill jag kategorisera hans avkodning som dominant. Att han dessutom kommenterar att det "youtube-aktiga" kan vara distraherande kan tolkas som en konstruktion som är situerad till sammanhanget intervju i en forskningssituation.

Informanten Miranda nämnde inte Youtube som en kategori eller genre. Hon beskrev i en första mening videon som "kul" eftersom *Screenprint-David* "hade skämt och snackade lite roligt" men uttryckte sig sedan negativt om "jobbig", "extrem" musik i bakgrunden, dålig ljud- och ljuskvalité och för många klipp och miljöbyten som störde fokus. Miranda tyckte ändå att videon var personlig eftersom man kunde se *Screenprint-David* i bild. Hon kan med sin inledande positiva kommentar anses avkoda *Screenprint* förhandlande. Hon avkodar videon som "kul", vilket skulle kunna tolkas som att hon förstår videons inkodade budskap till sin målgrupp, men byter därefter åsikt och beskriver den som "dryg" och "jobbig".

Informanten Marja nämnde inte heller Youtube som en kategori eller genre, utan avkodade videons egenskaper med korta klipp, hög musik och sämre ljudkvalité som bristande kunskaper hos avsändaren om hur en pedagogisk videolektion ska utformas. Marja menade att sättet att filma och prata i videon var medvetet från avsändarens sida för att göra det ”allt annat än pedagogiskt från skolan”, ”lätsamt och roligt” och ”nytänkande, spännande, kul och ungt”. Men samtidigt som Marja tycker att detta är bra idéer så förkastar hon sättet det är gjort på i videon med argumentet att kärnuppgiften ändå är att göra en videolektion och inte ett jippoklipp. Marjas avkodning av *Screenprint* kan med Halls teorier sägas vara oppositionella eftersom hon förstår men helt förkastar *Screenprint* som videolektion som ”dålig” och ”rörig”.

I koppling till screenprint-videon nämnde informanten Joen också Tumblr. Joen berättar att han tror att *Screenprint*-David har en ung publik och att de är ”mycket inne på Tumblr” eftersom de ”brukar vara estetiska och vilja göra sånt här”. Vidare förklarar Joen att de nog vill kolla på *Screenprint*-David eftersom han har en Tumblr-personlighet, vilken han benämner som ”ung och hoppedihipp”.

Som en kontrast till *Screenprints* ”youtubighet” beskrevs *Gesture Drawing* och *Adobes* videor som professionella. Här kom synpunkter på innehåll, budget och form upp.

Miranda relaterade längden på klippet *Gesture Drawing* (20 min 30 sek), tillsammans med antalet skisser och sättet att pratat på i videon, till professionalitet. Hon menade att mängden skisser gjorde att hon fick uppfattningen att personen i videon gjorde detta ofta, kanske arbetade med det till och med, och att detta skapade en professionell känsla.

Stian benämnde modellerna i *Gesture Drawing* som ”humoristiska” och kommenterade detta med att räkna upp hur vad han såg; ”man i kalsonger med gevär, spandex-dräkt, tjej med såhär...” Efter en fråga om vad han tyckte om klippet beskrev han istället klippet som ”professionellare”. Här var det logotypen och att *Gesture Drawing* hade många relaterade klipp vilket Stian avkodade som att ”han är större, jobbar med saker liksom, antar jag”. Detta kan ses som en förhandlande avkodning. Hans vändning från ”humoristiska” till ”professionellare” skulle kunna ses som en konstruktion för att passa in i den intervjusituation han befann sig i som kanske kunde tolkas kräva seriositet.⁷⁴

74 Thomson, Pat (2008) s. 5 f.

Joen benämnde Adobe-videon som ”seriös” och kommenterade att han märkte att det är ”mycket mer pengar som lagts ned på det här”.

Marja tolkade de tekniska aspekterna, t.ex klippning mellan porträttbild och skärmavbildning, bildutsnitt, ljus- och ljudkvalité som tecken på ”proffsighet”, och att videon var genomtänkt, vilket ledde till att hon blev intresserad av videon. Hon tolkade också personen i videon som fotolärare eller någon som höll på med kurser i Photoshop.

Informanten Olof antydde med tvekan att Adobes video var ett klipp "från någon skapare av... eller nån som bara reviewar nya... eller uppdateringar i Photoshop". Detta svar tolkar jag som att Olof avkodade klippet som antingen Photoshops egna eller en kritiker-sajts videolektion.

3 Tolkning och resultat

Mitt syfte med undersökningen är att ta reda på hur videolektioner avläses och hur avläsningarna skiljer sig mellan olika personer, och efter några vändor med materialet tycker jag mig ha fått svar på det.

Det första jag upptäckte när jag började transkribera intervjuerna var en tydlig uppdelning i avkodningen av videon *Screenprint*.

3.1 Avkodning utifrån könstillhörighet

De tre informanterna Stian, Joen och Olof gjorde alla en dominant läsning av *Screenprint*, medan Mirandas läsning var förhandlande och Marjas oppositionell.

Att Stian, Joen och Olof tyckte så mycket om denna video kan tyckas märkligt med tanke på ljus- och ljudkvalitén och musiken som ibland överröstar det David säger. Men videon beskrivs som ”tydlig” av Stian och ”pedagogisk” av Joen. Olof benämner den hårda musiken som ”trygg” och att det hjälper till att hålla fokus.

Alla tre benämner också *Screenprint* som ”youtubig” och konstruerar därmed en egen genre. Det snabba och hoppiga i videon som störde både Miranda och Marja blir med genren Youtube en del av en större diskurs som handlar om kvalitét. I *The Youtube Reader* ställer Eggo Müller de faktiska egenskaper hos vanliga Youtube-videor (”tematiskt och stilistiskt ofokuserat, utan personligt eller originellt perspektiv, inte underhållande och alldeles för långt”⁷⁵ min övers.) mot de många videolektioner på Youtube som handlar om hur man göra ett bra youtube-klipp.

En av de böcker Müller diskuterar, *Youtube4You* av Michael Miller, talar bland annat om att skapa videor med utgångspunkt från Youtube som mediaspelare och hur det används:

Play to the medium’s strengths. Know that your video will be seen in a tiny window on a small computer screen and then shoot it accordingly. Use lots of close ups, keep the background plain, avoid long shots, and employ simple images with high contrast. Visual subtlety is not your friend.⁷⁶

75 Snickars, Pelle & Vonderau, Patrick (2009) s. 131

76 Miller, Michael (2007) s. 87 i Snickars & Vonderau (2009) s. 132

Det låter ungefär som att det är *Screenprint* det handlar om. Kan det vara så att Stian, Joen och Olof har tittat så mycket på youtube-videoer att de känner igen de koder som utgör en ”bra” youtube-video? Och att de därför avkodar videon dominant? Kanske delvis, men detta kan problematiseras med att Miranda i intervjun beskrev sig själv som en van youtube-användare, och alltså också skulle kunna känna igen denna kategori.

En annan tolkning är tillhörighet, att kunna relatera till något. I textanalysen av *Screenprint* visades det att det fanns en kodning som kan tolkas som fylld av traditionellt manliga tecken. Olof och Joens beskrivningar av klippet tyder på hemmahörande, Olof bl.a. med musiken som han tycker känns ”trygg” och Joen som kan tolkas relatera till *Screenprint*-Davids publik, de estetiska Tumblr-personerna. Stian relaterar också till klippet i viss mån genom att berätta att han började dagdrömma om det smutsiga tvättstället i ”verkstan”. Stian berättade att han funderade på hur David hade fått tillgång till den verkstaden, kanske eftersom han själv är intresserad av det. Detta i kombination med den intimitet som skapas i videon med många närbilder och David, som böjer sig fram emot tittaren och tittar rakt in i kameran, skulle kunna förklara de manliga informanternas dominanta avkodning.

Varken Miranda eller Marja relaterar på något sätt till videon i positiv mening förutom att Miranda benämnde den som ”personlig” eftersom David visades i helbild. Kan Davids skämt om tjejer som inte gillar ”greasy guys” ha med detta att göra? Marja var den enda av informanterna som avkodade skämtet som ”sexistiskt” och också läste klippet oppositionellt eftersom hon enligt min tolkning av klippet förstod dess avsikt men samtidigt avfärdade greppet att vara ”ung, nytänkande och spännande” med att hon inte skulle kunna lära sig något av videon.

Att Miranda först benämnde *Screenprint* som ”kul” för att i nästa mening tycka att det var ”drygt” och ”jobbigt” tolkar jag som att hon kanske är splittrad emellan olika diskurser, till exempel vana vid en typ av youtube-diskurs och en mer allmän diskurs som är formad av normer kring vad som är kvinnligt och därmed bestämmer subjektet genom till exempel musiksmak.

Man kan också tänka sig en kombination av dessa tolkningar. Detta är fem informanternas avkodningar av en videolektion, och det jag kan se är att det endast är de manliga

informerarna som vill använda sig av videon, eftersom de båda kvinnliga informanterna tog upp olika anledningar som t.ex. dålig kvalitet och grabbighet för att vilja stänga av videon.

3.2 Olika avkodning av kvalitet och ”professionalitet”

I avsnittet om kvalitet och diskurs visades att alla informanter avkodade ”professionalitet” i videorna *Gesture Drawing* och *Adobe-videorna*, men på olika sätt. Det var längden på klippet för Miranda och antalet skisser i *Gesture Drawing*, loggorna i *Gesture Drawing* och *Adobe-videon* för Stian och Olle, budget i *Adobe-videon* för Joen som gjorde antagandet att de hade ”lagt ned mycket pengar på det här”. Och till sist var det filmtekniska kvalitéer för Marja. Med Halls ”professionella kod” som gäller nyhetsprogram tänker jag att det varierade, men för alla informanter närvarande avkodandet av ”professionalitet” i klippen beror på att samtliga informanter har referenser till den professionella koden eftersom nyhetsprogram är så pass inbäddade i vår kultur. Eftersom koden kan antagas vara välkänd tolkar jag det som att det kan rymmas många olika koder inom koden, vilket kan ge en variation bland informanternas avkodningar.

3.3 Varierade fokus och intertextuella referenser

Resultatet i avsnittet ”uppmärksamhet på innehåll” visade att det var ganska individuellt hur fokuserade informanterna kände sig. Att bli uttråkad, videons otydlighet, för lätt eller för avancerad nivå var faktorer som informanterna upplevde som störande. Men att en video är otydlig eller att man inte förstår den tycktes inte alltid vara något hinder för att vilja fortsätta titta. Min tolkning av Olofs dominanta avkodning trots att han såg *Screenprint*-videons otydlighet berodde på hur starkt han kunde relatera till genren, med hans egna ord ”det youtube-aktiga”. Intresse för läraren kunde också göra att fokus släpptes på bildrutan. Detta visar ett spretigt resultat som är svårt att veta hur man ska tolka.

Alla informanter har glidit iväg med tankarna vid olika tillfällen, i associationer som är kopplade till deras avkodande av videon. Informanterna Marja och Joen var de som gled iväg med tankarna och kunde beskriva detta utförligt i efterhand, Marja med sin association till *Lara Craft* och *Sycras* förmodade konstskole-kontext, och Joen med sina *Tumblr*-avkodning av *Screenprint*. Jag tolkar de olika läsningarna och olika fokus som ett tecken på att alla människor har olika tillgång till intertextuella referenser, vilket kan göra att associationer blir olika eller uteblir. Att Marja var den som mest utförligt beskrev sina vandrande tankar i längre

utlägg tolkar jag som ett tecken på jämlikhet och trygghet att kunna uttrycka det hon tänker. Marja är 32 år och studerar själv och alltså på en liknande nivå åldersmässigt och utbildningsmässigt som jag som intervjuar.

3.4 Varför ”det personliga” i videon är så viktigt

Att det var viktigt för informanterna att videolektionerna var ”personliga” var tydligt i bearbetningen av intervjuerna. Men vad ”personligt” betyder i dessa relativt korta videolektioner är inte så lätt att tolka ut.

Miranda gav återkommande kommentarer om detta, och tyckte att det var tråkigare och "opersonligt" men samtidigt tydligare när filmandet bara fokuserade händer och arbetsyta. Hon återkom till att det var roligare och mer förtroendegivande att se personen i bild, att man kunde "lista ut" personen. Med teorier om retorik kan man kanske lättare förstå varför detta är så viktigt. Videolektioner är fyllda med påståenden med sanningsanspråk och vi tittar på lektionen för att lära oss något, inte bara för att bli underhållna. Om vi ska göra denna kunskap till vår egen måste vi tro på det som sägs. I retoriken är etos (karaktären) viktig, personen som talar övertygar oss inte bara med ord utan t.ex. med gester, klädstil och sätt att tala. I dagens visuella kultur där vi är vana att se en karaktär i form av en människa t.ex. i tv-rutan eller i ett klipp på Youtube, kan det bli svårt att göra sig en uppfattning om avsändaren om vi inte får se en person som står för budskapet. Jag tolkar detta som viktigt specifikt för Miranda eftersom hon i intervjun påpekade att hon gärna följer en person genom flera videor, en person som hon "faller för", vilket medför att det är viktigt att "lista ut", att "få förtroende för personen". Hon lägger ned mycket tid på att titta på videolektioner och tjänar därför på att hitta en pålitlig videoskopare som hon vet skapar användbart och pålitligt innehåll.

3.5 Gestaltande undersökning

Den gestaltande undersökningen är ett nedslag i det som beskrivs ovan som handlar om personlighet i videolektioner. Jag utgick från informanten Mirandas diskussion om huruvida det är viktigt eller inte att se personen som presenterar videon i bild. För tillvägagångssätt, se avsnitt 1.7.6 där jag beskrivit min metod. I mitt utforskande av visuella tecken i lektionsvideor fann jag att tecknen, även om de bara visade händer och arbetsytan, ofta sade mycket om personen bakom. Många av lektionsvideorna på Youtube är traditionellt manligt eller

kvinnligt kodade. När jag satte samman tecken från två klipp från Youtube i ett eget filmat klipp bildades nya meningar och förståelser av tecknen. Jag har bl.a. ifrågasatt bilden av en ren, fräsch och ordningsam kvinna; egenskaper som ofta visas i genuskodade bilder av kvinnor i reklam och media (se bildserien nedan ur gestaltningen, fig. 24-26). I *Adding Plaster* uppmanas tittaren att tänka på att inte spilla vatten, och hålla ordning på de olika sakerna. I den traditionellt kodade videon *Latex Mask Tutorial*⁷⁷ uppmuntras tittaren att göra motsatsen, genom bilderna. Med tecknen batman-skulptur, färgen rosa i bakgrunden och slabbighet med gipsmaterialet ville jag se hur två traditionellt genuskodade videor kunde problematiseras genom att konstruera en mindre stereotyp genuskonstruktion.

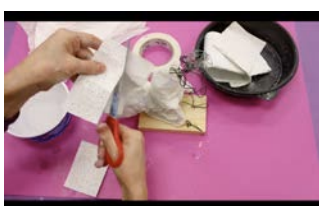

Fig. 24 ur *Adding Plaster*

Fig. 25 ur *Latex Mask Tutorial*

Fig. 26 Eget sammansatt klipp

Jag fick omarbeta klippet flera gånger eftersom resultatet inte blev tillräckligt ”slabbigt”. Jag är själv uppfostrad till att vara mycket noga med att inte spilla eller stöka till, att torka rent när något kladdar, och det kändes ovant att göra tvärtom. Genom att sätta samman audio/visuella tecken på detta sätt växte en förståelse för hur mycket endast en arbetsyta och ett par händer kan visa eller berätta om en person.

När jag tänker tillbaka på det observerande stadiet då jag endast tittade på videor kan jag se att videor där jag såg endast arbetsytan fick mig att fokusera bättre. Men jag ser också att även denna arbetsyta kan innehålla tecken som får mig att undra över trovärdighet och om jag kan ”lita på” innehållet. Gester och tal måste enligt retoriken höra ihop för att övertyga och skapa tydlighet. När jag utgick ifrån gestikulation såg jag hur olika kroppsspråk till samma talade text kan förändra intrycket av den som talar. Den gestaltande delen av undersökningen bidrog till en förståelse för hur viktigt sammansättningen av alla de tecken som visas och hörs är för hur användbar videolektionen blir, även om det är så lite som en arbetsyta och ett par händer.

⁷⁷Alex the Movie Geek: Latex Mask Tutorial – Batman ”The Dark Knight” Mask
<https://www.youtube.com/watch?v=n6fkS3fI5fc>. Senast besökt 2014-06-15

4 Slutdiskussion

Resultatet av denna undersökning skall läsas med tanke på arbetets omfång. Det är en kvalitativ undersökning baserad på intervjuer med fem informanter som tittat på videolektioner i enskilda rum, relativt avskilda från annan aktivitet än intervjun. En intressant fortsättning på undersökningen skulle vara att göra mer djupgående intervjuer med informanterna och att basera undersökningen enbart på videor som informanterna själva söker efter och väljer. Det vore också intressant att förhålla sig till rummet där undervisningen sker, klassrummet med dess många möjligheter till interaktion mellan elever men också distraktioner av olika slag. Att som Marie Leijon analysera hur elever hjälper varandra att avkoda och tolka innehåll, och hur de förhåller sig till placering i rummet är en viktig aspekt när man tittar på användandet av videolektioner från nätet⁷⁸. Det skulle också vara givande att prova undervisning med videolektioner som eleverna söker efter och väljer ut själva, för att se om detta motiverar dem till att lösa problem mer självständigt.

Min första upplevelse efter intervjuerna med de tre eleverna från ett bildestetiskt program var förvåning över att de inte uttryckte fler funderingar och tankar om videolektionerna och de som medverkade i dem. Jag hade t.ex väntat mig att de skulle ifrågasätta mer och kanske ha synpunkter på genuskonstruktioner. En anledning till att ifrågasättandet inte var så starkt kan vara att intervjusituationen innebar en maktobalans där jag som forskare har satt reglerna. Pat Thomson skriver att förmågan att säga vad man tycker, och att uttrycka det som man vill, beror bl.a. på vad som frågas, vem som frågar och vilka förväntningar som finns.⁷⁹ Jag är äldre och har högre utbildningsnivå än informanterna. Och dessutom utfördes intervjuerna i en skolkontext där vissa förväntningar och traditioner kan sätta en agenda för hur pass frispråkig en elev kan vara.

Efter att ha tittat på ett stort antal klipp främst på Youtube har jag funnit att genuskonstruktioner fortfarande håller sitt grepp om skapare av videolektioner och att avkodningen och användningen blir beroende av detta. Om jag skulle välja videon *Screenprint* som en videolektion till elever som missat en genomgång skulle några inte ens orka titta igenom videon, medan andra skulle lära sig arbetsprocessen utmärkt genom att följa videons

78 Leijon, Marie (2010) s. 120 f.

79 Thomson (2008) s. 5 f.

demonstration av processen. Ett sätt att undvika detta kan vara att låta eleverna söka själva efter videoklipp de tycker är bra, och låta dem visa upp klippen för klassen då och då. Den stora materialbank i form av videor på nätet kan också bli en intressant källa till diskussion i klassrummet om hur videorna är konstruerade ur ett genusperspektiv eller hur olika syn på kunskap visas, vilka personer som blir de som får visa och vara lärare.

Vad som blev intressant för mig som blivande bildlärare var att genom denna undersökning få svar på min frågeställning; att se vilka varierande läsningar av olika videor informanterna hade beroende på intertextuella referenser och genrekännedom, och att avkodningen av videon *Screenprint* kunde få två av informanterna att vilja stänga av medan de tre andra ville se klart hela klippet och berömde det på olika sätt.

Det var också intressant att se hur mycket det som beskrevs som ”det personliga” betydde för läsningen av videon och att i gestaltningen få undersöka vad folk visar med sina händer och en liten arbetsyta i videolektioner. Precis som i klassrummet är det viktigt att eleven förstår vem läraren är och vem som kommer med påståenden och information, för att kunna värdera de kunskaper som skapas. Med detta i åtanke blir det viktigt att diskutera vad som visas i de videor som får komma in i klassrummet via internet. Vad de personer där bakom skärmen säger, gör, och hur detta tolkas.

Mina tankar om hur jag som bildlärare vill skapa videolektioner är att välja musik, ord, kommentarer, och visuella tecken med omsorg. Att presentera sig själv kort i halvbild i början av videon stör inte fokus men vid demonstrationen av en arbetsprocess räcker det att filma arbetsyta och två händer i bildrutan. Till detta hör också att, som Rose skriver, ”ta bilder på allvar”.⁸⁰ Jag ser att det jag placerar inom arbetsytan, hur jag säger saker, vilken musik jag väljer och vilka gester jag gör avkodas och säger olika saker om hur jag konstruerar mig själv och kunskaper om världen om än i ett litet format.

80 Rose (2012) s. 16

5 Källförteckning

Burr, Vivien (2003) *Social Constructionism*. London and New York: Routledge.

Björck, Cecilia (2011) *Att ta plats – diskurser om genus, populärmusik och social förändring*, Göteborg: Art Monitor.

Carlsson, Anders och Koppfeldt, Thomas (2008) *Visuell Retorik – bilder i reklam, nyheter och livsstilsmedia*, Malmö: Liber.

Ekstrand, Per (2005) *Tarzan och Jane: Hur män som sjuksköterskor formar sin identitet*, Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

Elmelund Kjeldsen, Jens (2008) *Retorik idag – introduktion till modern retorikteori*, Lund: Studentlitteratur.

Gemzö, Lena (2006) *Feminism*, Stockholm: Bilda förlag.

Kalander, Peter (2009) *Tutorials. En ny källa till kunskap? - Om internetbaserad undervisning ur ett elevperspektiv*, D-uppsats, 15 p. Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs Universitet.

Leijon, Marie (2010) *Att spåra tecken på lärande – Mediereception som pedagogisk form och multimodalt meningsskapande över tid*, Malmö: Holmbergs.

Lindgren, Simon (2009) *Populärkultur – teorier, metoder och analyser*. Malmö: Liber.

Nordberg, Marie (2008) *Att vara cool på rätt sätt – cool som distinktion, interaktion och förkroppsligad praktik*, ur Nordberg, Marie red. (2008) *Maskulinitet på schemat – pojkar, flickor och könsskapande i förskola och skola*, Stockholm: Liber AB.

Phillips, Louise & W Jorgensen, Marianne (2000) *Diskursanalys som teori och metod*, Lund: Studentlitteratur.

Rose, Gillian (2012) *Visual methodologies: an introduction to researching with visual materials*, London: Sage.

Snickars, Pelle & Vonderau, Patrick (2009) *The YouTube Reader* Stockholm: National library of Sweden.

Thomson, Pat (2008) *Doing visual research with children and young people*, London: Routledge.

5.1 Indirekta referenser:

Annot, Madeleine och Reay, Diane (2007) *A sociology of pedagogic voice* ur tidsskriften *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, Vol 28, nummer 3. Routledge Open Select.

Butler, Judith (1990) *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, New York: Routledge.

Gray, Anne (1992) *Video playtime : the gendering of a leisure technology* London: Routledge.

Hall, Stuart (1973) *Encoding and Decoding in the Television Discourse*, Birmingham, England: Centre for Cultural Studies, University of Birmingham.

McCarthy, Anna (2001) *Ambient Television: Visual Culture and Public Space*, Duke University Press Books.

McQuail, Denis (1997) *Audience analysis*, London: SAGE.

Miller, Michael (2007) *YouTube 4 You*, Indianapolis, Ind.: Que.

Morley, David (1980) *The nationwide audience : structure and decoding* London: British Film Inst.

Müller, Eggo (2009) *When Quality Matters: Discourses on the art of making a YouTube Video*, ur Pelle & Vonderau, Patrick (2009) *The YouTube Reader* Stockholm: National library of Sweden.

Nead, Lynda (1988) *Myths of Sexuality: Representations of Women in Victorian Britain*. Oxford: Blackwell.

Young, Iris Marion (1990) *Throwing Like a Girl and Other Essays in Feminist Philosophy and Social Theory*, Bloomington: Indiana University Press.

Whitehead, Stephen M. (2002) *Men and Masculinities: Key Themes and New Directions*. Cambridge: Polity.

5.2 Internetkällor

(Sökning senast 2014-06-15).

<http://www.lararnasnyheter.se/uttryck/2013/10/28/visuella-forsvinner-tekniken> 2014-06-12.

http://modersmal.skolverket.se/portugisiska/images/stories/portugisiska/pdf/Lgr11_kap1_2.pdf, 2014-06-12.

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/vardegrundsarbetet/likabehandling/likabehandling-1.198559>.

<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>.

<http://www.ne.se/lang/youtube>.

www.sycra.net.

5.3 Länkar till videolektioner i intervjuer

(sökning senast 2014-06-15)

Adding Plaster

Kari Wilson: *Adding plaster to wire armature*

<http://www.youtube.com/watch?v=UGaLHyaKLew>.

Adobe TV: *Linked-smart-objects-in-photoshop-cc-142*

<http://tv.adobe.com/watch/the-complete-picture-with-julianne-kost/linked-smart-objects-in-photoshop-cc-142/>.

Adobe TV: *Julieannes top 5 features for photographers in photoshop*

<http://tv.adobe.com/watch/the-complete-picture-with-julianne-kost/julieannes-top-5-features-for-photographers-in-photoshop-131-exclusively-for-creative-cloud-members/>.

Adobe TV: *Adobe Photoshop CC: favourite features for photographers*

<http://tv.adobe.com/watch/creative-cloud-for-photographers/adobe-photoshop-cc-favorite-features-for-photographers/>.

Gesture Drawing

Sycra: *A Guide to Gesture Drawing*

<http://www.youtube.com/watch?v=xmiwGm32dXU>.

Jen Mills

Sewardparkclaystudio: *Jen Mills uses plaster press molds to make sculptural forms*

<http://www.youtube.com/watch?v=X6wf5mCoMNo>.

Markeringar

Joakim Holmberg: *Lektion 11: Markeringar i Photoshop*

http://www.youtube.com/watch?v=qmKH_rt6p0o.

Screenprint

Anthem Screen Printing and Supplies: *The ultimate screen printing tutorial video by Anthem Screen Printing and Supplies*

<http://www.youtube.com/watch?v=hcixksLknbw>.

5.4 Länkar till videolektioner i gestaltningen:

Kari Wilson: Adding plaster to wire armature

<http://www.youtube.com/watch?v=UGaLHyaKLew>.

Alex the Movie Geek: Latex Mask Tutorial – Batman ”The Dark Knight” Mask

<https://www.youtube.com/watch?v=n6fkS3fI5fc>.

Thomas Baker: Thomas Baker Demonstrates Glazing in an Oil Painting

<https://www.youtube.com/watch?v=s7PJ52L4H7E>.

SuperArtsyPants: Water Color Tutorial – BEGINNERS

<https://www.youtube.com/watch?v=tSuL6RJGBU4>.

Anthem Screen Printing and Supplies: *The ultimate screen printing tutorial video by Anthem*

<http://www.youtube.com/watch?v=hcixksLknbw>.

Wiriya Wimolpatanatham: *Quick guide to Screen Printing at home tutorial*

<https://www.youtube.com/watch?v=Zk7TuSPPmtY>.

Bildförteckning

Samtliga bilder är skärmbildningar från videolektioner på internet med Creative Commonslicens för att få sprida verket. Några av videorna har inte denna licens; i dessa fall har jag fått skriftligt tillstånd att använda bilderna. Internet-adresser till samtliga videolektions-bilder finns listade i källförteckningen, avsnitt 5.4 och 5.3.

- Fig.1 Bild från *Screenprint*
- Fig.2 Bild från *Screenprint*
- Fig.3 Bild från *Gesture Drawing*
- Fig.4 Bild från *Gesture Drawing*
- Fig.5 Bild från *Adobe-videorna*
- Fig.6 Bild från *Adobe-videorna*
- Fig.7 Bild från *Adding Plaster*
- Fig.8 Bild från *Jen Mills*
- Fig.9 Bild från *Jen Mills*
- Fig.10 Bild från *Markeringar*
- Fig.11 Bild från *Markeringar*
- Fig.12 Bild från Intervju 2014-03-13
- Fig.13 Bild från Intervju 2014-03-13
- Fig.14 Bild från *Thomas Baker*
- Fig.15 Bild från *SuperArtsyPants*
- Fig.16 Bild från *Julia Therén*, gestaltningensarbete
- Fig.17 Bild från *Screenprint*
- Fig.18 Bild från *Screenprint*
- Fig.19 Bild från *Screenprint*
- Fig.20 Bild från *Screenprint*
- Fig.21 Bild från *Gesture Drawing*
- Fig.22 Bild från *Adobe-videorna*
- Fig.23 Bild från *Adobe-videorna*
- Fig.24 Bild från *Adding Plaster*
- Fig.25 Bild från *Alex the Movie Geek*
- Fig.26 Bild från *Julia Therén*, gestaltningensarbete

Bilaga 1: Intervjufrågor i urval

Intervju 1.

- Vilket syfte har du att använda tutorials?
- Vad tyckte du om den här?
- Mm, var det nåt annat du såg som du liksom tänkte på i bilden
- Eh tänkte du tittade du nåt runtomkring videon?
- Hur gick tankarna?
- Ok, tänkte du på henne något som person?
- Jaha, så du skulle kunna se hela klippet alltså?
- Vad tyckte du om bilden alltså? hur han är i bilden och olika saker? Tänkte du på det?
- Vad var det som liknade en lektion?
- Vad var det som fattades i videon?
- Började tankarna flyga iväg eller?
- Du får jättegärna berätta så utförligt du kan, ja du har ju redan berättat att du tyckte den var tråkig och tänkte du något om själva personen?
- Och det här med likes och siffror?
- Ok, och här har man ju inte riktigt sett den här personen som pratar eller hur? Tänkte du nåt på vem det är eller?
- Och på den här var det mer fokus på arbetet eller?
- Men du har ju sett 3,5 min här hur var tankarna, var det någon gång du började tänka på nåt helt annat?
- Och här i bilden, kollade du på något annat eller höll du dig inom den här rutan?
- Mmm. Eh... men innan dess, alltså när videon börjar och sådar, tänkte du nåt på ”vem är det här?” eller liksom.
- Mmm. Inga andra särskilda tankar just då?
- Nä, ok tittade du nånting annat? *pekar runtomkring på skärmen*
- Mmm ok. Kände du att du kunde fokusera..?
- Asså förstod du vad hon sa och...?
- Mhm, vad är det som gör att den här inte blev tråkig?
- Ahah har det med snabbhet att göra? För du har nämnt tidigare att ... ?
- Var det något annat du tänkte på i videon... bilden? Eller med henne eller så, du sa att hon verkade trevlig
- Mmm men alltså, när du ser den här, kunde du, kunde du liksom lyssna på vad hon sa om du tänkte på alla de här sakerna samtidigt då?
- Du kunde ändå snappa upp... ?
- Tänkte du något om det här, du sa att du tittade på bakgrunden och att hon kanske har målat med den här tekniken och så. Tänkte du på något annat värderande om dom tavlorna eller...?

Intervju 2.

- Vad tyckte du om den här?
- Förstod du... och nu tänker jag att du får om du vill kolla liksom... så att du kommer ihåg men kommer du ihåg ungefär var du förstod vad det handlade om ...
- Då förstod du mer vad det handlade om eller?
- Kan du återberätta lite mer vad du kommer ihåg vad det handlade om liksom?
- Tänkte du... asså under att du tittade på den här videon, tänkte du nånting, tänkte du på andra saker, ofta tänker man ju parallella tankar? Tänkte du någonting annat medan

- du kollade på det här? Gled tankarna iväg eller så?
- Jaha, vad menar du med det?
 - Om du försöker berätta så mycket som du kan, vad associerade du till, vad var det han berättade som fick dig på andra tankar...
 - Störde du dig på det eller var det liksom...?
 - Ja, gjorde det dig mer intresserad?
 - Tänkte du på honom som person också när du såg...? Eller bilden i sig... försökte du förstå vem han var eller vad det var för situation?
 - Du sa att han var lite youtubig, vad menas med det alltså?
 - Om du kan... jag vet att jag håller på och drar ur dig svaren men om du kan specificera dig lite mer vad är det som tilltalar... för att du tittar ju på filmen och vad är det för nånting som man... är det musiken...?
 - Känns tryggt...känner du igen det?
 - Mmm då tar vi nästa då då ... eller just det jag ska fråga nånting, under tiden tittade du här nånting runtomkring, alltså här...?
 - Mmm men tänkte du på det *då*?
 - Så det var mer fokus här..?
 - Mmm, men du klickade inte på full skärm, du kanske inte tänkte på det eller...?